

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ & ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

ΕΚΘΕΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΚΑΙΝΟΤΟΜΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ

ΑΘΗΝΑ: ΠΟΛΗ ΣΕ ΚΡΙΣΗ;

Α Θ Η Ν Α, Ι ο ύ λ ι ο ς 2 0 1 1

Πίνακας περιεχομένων

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
SUMMARY.....	6
1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ του ΚΑΙΝΟΤΟΜΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ.....	8
2. ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ: ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ ΩΣ ‘ΠΡΟΒΛΗΜΑ’ 15	
2.1 Οι πολλαπλές εκφάνσεις και οι αναπαραστάσεις του προβλήματος	15
2.2 Διαπιστώσεις- Κατηγοριοποίηση των προβλημάτων	17
3. ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	27
3.1 Για μια ‘ολιστική’ προσέγγιση των πολιτικών παρέμβασης: βασικές αρχές και άξονες	27
3.2. Μεθοδολογία δράσης και επίπεδα παρέμβασης	29
4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑ ΠΕΔΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	32
4. 1 Μεταναστευτική πολιτική και κοινωνική ένταξη.....	32
4.2 Πρόληψη της εγκληματικότητας, καταπολέμηση οργανωμένου εγκλήματος και αντιμετώπιση θεμάτων δημόσιας τάξης και ασφάλειας.....	33
4.3 Κοινωνική συνοχή και προστασία ευπαθών κοινωνικών ομάδων.....	35
4.4 Αστική ανασυγκρότηση και παρεμβάσεις στις χρήσεις του δημόσιου χώρου ..	38
4.5. Διοικητική κουλτούρα και ανθρώπινο δυναμικό	41
4.6 Διαχείριση των πόρων.....	42
4.7 Ενδυνάμωση οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών	43
4.8 Δημιουργία δικτύων και ανταλλαγή γνώσης και πληροφόρησης.....	44
Πίνακας 1 ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	46
5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ.....	50
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.....	52
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ.....	60
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ.....	62

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ) επιδιώκει να διευρύνει και να εμβαθύνει τον τρόπο με τον οποίο πραγματώνει τον θεσμικό του ρόλο και συμβάλει στη μεταρρύθμιση της Δημόσιας Διοίκησης, τη διαρκή εκπαίδευση των δημοσίων υπαλλήλων και την έρευνα για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στη Δημόσια Διοίκηση. Το ΕΚΔΔΑ, με τη στήριξη του Γραφείου του Πρωθυπουργού, ανέλαβε την πρωτοβουλία να σχεδιάσει και οργανώσει συναντήσεις ανταλλαγής απόψεων και εμπειριών (μια μορφή διαβούλευσης) για τον σχεδιασμό και τη διαμόρφωση επί μέρους δημόσιων πολιτικών, στο πλαίσιο της συνολικότερης μεταρρυθμιστικής προσπάθειας, διασφαλίζοντας τη συνύπαρξη, τη συνεργασία και τη συναίνεση όλων των εμπλεκόμενων μερών. Ειδικότερα, ανέλαβε τη διοργάνωση καινοτόμων θεματικών εργαστηρίων, στο πλαίσιο των οποίων αναπτύσσεται ένας δημόσιος διάλογος και κατατίθενται προβληματισμοί, ιδέες και προτάσεις πολιτικής σε σημαντικούς τομείς της δημόσιας πολιτικής που σήμερα αποτελούν προτεραιότητα για την εφαρμογή των διαρθρωτικών αλλαγών στη Χώρα.

Είναι κοινά παραδεκτό ότι τα σύγχρονα προβλήματα διακρίνονται για την πολυπλοκότητα και τον δυναμικό χαρακτήρα τους. Η διερεύνηση των πιθανών λύσεων και η διατύπωση προτάσεων αποτελεί κατά κανόνα μια επίπονη διαδικασία. Προϋποθέτει τη συνεργασία μεγάλου αριθμού εκπροσώπων με διαφορετικές απόψεις και μερικές φορές αντιθετικά συμφέροντα. Υπό το πνεύμα αυτό, η διοργάνωση εργαστηρίων επίλυσης προβλημάτων, ως καινοτόμα δράση που υιοθετείται για πρώτη φορά από το ΕΚΔΔΑ, βρήκε ένθερμους υποστηρικτές. Η λειτουργία του κάθε εργαστηρίου βασίζεται στην ισότιμη συμμετοχή και στη διαβούλευση, για μία πολιτική αιχμής, επιστημόνων, εμπειρογνομόνων, καθώς και στελεχών δημοσίων υπηρεσιών, εκπροσώπων ΜΚΟ και της κοινωνίας των πολιτών που μεταφέρουν την εμπειρία και την τεχνογνωσία τους. Παρουσιάζονται καλές πρακτικές και μεταφέρεται πολύτιμη τεχνογνωσία από εξειδικευμένα στελέχη δημόσιων ή μη φορέων.

Δεν είναι δυνατόν να προεξοφληθεί αν το αποτέλεσμα θα προσθέσει νέες ιδέες και πολύ περισσότερο αν θα επιλύσει τα εντοπιζόμενα προβλήματα. Μπορεί όμως να αποτελέσει έναυσμα για προβληματισμό, αναμόρφωση και διορθωτικές παρεμβάσεις στις εφαρμοζόμενες πολιτικές, ως αποτέλεσμα συναινετικής προσέγγισης, σύνθεσης απόψεων και προτάσεων και πλουραλισμού.

Στην παρούσα έκθεση αποτυπώνονται τα αποτελέσματα των εργασιών του καινοτόμου εργαστηρίου που διοργανώθηκε στο ΕΚΔΔΑ στις **21 Ιουνίου 2011**, με θέμα: **«Αθήνα: Πόλη σε κρίση;»**, ένα ζήτημα επίκαιρο και ιδιαίτερα σύνθετο για πολιτικούς, κοινωνικούς αλλά και οικονομικούς λόγους. Ιδιαίτερες ευχαριστίες εκφράζονται σε όλους τους συμμετέχοντες, οι οποίοι με προθυμία και εξαιρετικό ενδιαφέρον συμμετείχαν ενεργά και συνέβαλαν ουσιαστικά στη διαβούλευση.

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΝΙΚΟΣ Γ. ΓΕΩΡΓΑΡΑΚΗΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα κοινωνικά φαινόμενα που παρατηρούνται στο κέντρο της πρωτεύουσας τα τελευταία χρόνια συνθέτουν ένα είδος πολύπλευρης «κρίσης» με πολλαπλές εκφάνσεις. Τα προβλήματα του ιστορικού κέντρου της Αθήνας αναδεικνύονται ως ένα βασικό πρόβλημα διακυβέρνησης της πόλης και επίλυσης σύνθετων θεμάτων που συνδέονται με την καθημερινότητα του δημότη-πολίτη, καθώς και με ζητήματα ασφάλειας, κοινωνικής συνοχής και κοινωνικής ευημερίας.

Τα κρίσιμα αυτά ζητήματα αποτέλεσαν το αντικείμενο των εργασιών ενός καινοτόμου εργαστηρίου με τίτλο «**Αθήνα: Πόλη σε κρίση;**», το οποίο διοργανώθηκε από το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης και περιελάμβανε τρία επιμέρους παράλληλα εργαστήρια με τις ακόλουθες θεματικές:

- «**Τοπική κοινωνία: Θεσμοί-Δράσεις- Πρωτοβουλίες**»
- «**Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής στις γειτονίες της Αθήνας**»
- «**Γειτονιές- χρήσεις του δημόσιου χώρου – καινοτόμο επιχειρείν**»

Η στόχευση του εργαστηρίου που συνιστά ταυτόχρονα και μεθοδολογική προσέγγιση του θέματος, αφορούσε στην ανάδειξη θεσμικών και μη **‘εργαλείων’**, **δράσεων** και **πρακτικών** που μπορούν να ενεργοποιηθούν και να συμβάλλουν αποτελεσματικά στην **ανάπτυξη των απαραίτητων συνεργειών** μεταξύ, δημόσιας διοίκησης, αυτοδιοίκησης, δημόσιων ή μη φορέων και κοινωνίας των πολιτών.

Από την επεξεργασία των απόψεων που κατατέθηκαν προκύπτουν α) σημαντικά στοιχεία που αφορούν στο **πλαίσιο της παρέμβασης** και β) **προτάσεις ανά πεδίο παρέμβασης**.

Όσον αφορά στο γενικότερο πλαίσιο της παρέμβασης αναδεικνύεται η ανάγκη μιας **‘ολιστικής’ προσέγγισης** του ζητήματος και των εφαρμοζόμενων πολιτικών και μιας μεθοδολογίας δράσης που θα συνδυάζει μια **διττή παρέμβαση: σε κεντρικό επίπεδο** και σε **‘μικρο-επίπεδο’**.

Οι εξειδικευμένες επιμέρους προτάσεις που συγκεντρώθηκαν συνδέονται με τα εξής **πεδία πολιτικής παρέμβασης**:

- Μεταναστευτική πολιτική και κοινωνική ένταξη
- Πρόληψη της εγκληματικότητας, καταπολέμηση οργανωμένου εγκλήματος και αντιμετώπιση θεμάτων δημόσιας τάξης και ασφάλειας
- Κοινωνική συνοχή και προστασία ευπαθών κοινωνικών ομάδων
- Αστική ανασυγκρότηση και παρεμβάσεις στις χρήσεις του δημόσιου χώρου
- Διοικητική κουλτούρα και ανθρώπινο δυναμικό
- Διαχείριση των πόρων
- Ενδυνάμωση οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών
- Δημιουργία Δικτύων και ανταλλαγή γνώσης και πληροφόρησης

Από την επεξεργασία των προτάσεων και την ανάλυση των θεσμικών και μη **‘εργαλείων’** που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν, προκύπτει ότι σημαντικές **συνέργειες** είναι δυνατό να αναπτυχθούν μεταξύ κεντρικής διοίκησης, αυτοδιοίκησης, κοινωνίας των πολιτών και ιδιωτικής πρωτοβουλίας στις εξής βασικές δράσεις:

- Προώθηση της **κοινωνικής ένταξης** των μεταναστών και αξιοποίησης του θεσμού των **ΣΕΜ** (Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών)
- Ενίσχυση του **κοινωνικού ελέγχου** και της **κοινωνικής πρόληψης** της εγκληματικότητας και **επανεργοποίησης** του θεσμού των **ΤΟΣΠΕ** (Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας)
- **Καταγραφή** και **χαρτογράφηση** ομάδων πληθυσμού, σε σχέση με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ιδιαίτερες ανάγκες τους
- **‘Ανοιγμα’** θεσμών, δομών, υπηρεσιών προς τις τοπικές κοινωνίες και δημιουργία προϋποθέσεων για τη βέλτιστη **διασύνδεση** και **αξιοποίηση** διαθέσιμων **πόρων σε τοπικό επίπεδο**
- **Ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών**
- **«Συμφιλίωση» δημόσιου και ιδιωτικού** στοιχείου, με σκοπό την ενίσχυση του κοινωνικού και κοινόχρηστου χαρακτήρα της πόλης
- Δημιουργία **αποτελεσματικών δικτύων** συνεργασίας και ανταλλαγής τεχνογνωσίας

SUMMARY

The social phenomena registered in the centre of Athens over the last few years represent a multifaceted crisis taking many different forms. The problems of the city centre emerge as a primary problem of city governance and call for the settlement of complex issues related to the everyday life of citizens as well as issues of safety, social cohesion and social prosperity.

These vital issues were the subject-matter of work of an innovative workshop called "**Athens: A city in crisis?**", which was organized by the National Centre for Public Administration & Local Government and included three separate parallel workshops focusing on the following themes:

- ***"Local society: Institutions - Actions – Initiatives"***
- ***"Bolstering social cohesion in the neighborhoods of Athens"***
- ***"Neighborhoods – public area uses - innovative entrepreneurship"***

The workshop's target, which is also a methodological approach to the issue, was to highlight institutional and non-institutional "**tools**", **actions** and **practices** that could be put into use and contribute effectively to the **development of the necessary synergies** among public administration, local government, public or non-public bodies and civil society.

Processing of the views submitted by the participants resulted in a) important data related to the **framework of intervention** and b) **proposals per field of intervention**.

As regards the general framework of intervention, there arises the need to have an **"holistic" approach** to the issue and to the implemented policies and also an action methodology that will combine a **dual intervention**: at **central level** and **"micro-level"**.

The specific separate proposals that have been gathered are linked with the following **fields of political intervention**:

- *Migration policy and social inclusion*
- *Crime prevention, combat against organized crime and tackling issues of public order and safety*

- *Social cohesion and protection of vulnerable social groups*
- *Urban reconstruction and interventions in the public area uses*
- *Administrative culture and human resources*
- *Resources management*
- *Bolstering civil society organizations*
- *Network creation and exchange of knowledge and information*

Following processing of the proposals and analysis of the institutional and non-institutional tools that could be utilized, it is established that **significant synergies** could be developed among central administration, local government, civil society and private initiative in the following core separate actions:

- Promoting **social inclusion** of immigrants and utilization of the institution of Immigrants Inclusion Councils
- Bolstering **social control** and **social prevention** of criminality and **re-activation** of the institution of the Crime Prevention Local Councils
- **Recording** and **mapping** population groups having regard to their specific characteristics and particular needs
- **“Opening-up”** institutions, structures, services to local societies and creating the conditions required for optimum **interconnection** and **utilization** of available **resources at local level**
- **Bolstering** civil society
- **Reconciling** public with private component in order to strengthen the social and common-use nature of the city
- Creating **effective networks** of cooperation and exchange of know-how

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ του ΚΑΙΝΟΤΟΜΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Το ΕΚΔΔΑ, στο πλαίσιο της καθιέρωσης μιας νέας μορφής δράσης -τα καινοτόμα εργαστήρια επίλυσης προβλημάτων- μέσα από την οποία επιχειρεί να ανοίξει διάλογο και να αναδείξει συγκεκριμένες λύσεις πάνω σε κρίσιμα ζητήματα και νευραλγικούς τομείς της κυβερνητικής πολιτικής που αφορούν στη σύγχρονη κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η ελληνική δημόσια διοίκηση, διοργάνωσε στις 21 Ιουνίου 2011 ένα εργαστήριο με θέμα: **«Αθήνα: Πόλη σε κρίση;»**.

1.1. Η διαπίστωση

Στην παρούσα συγκυρία προβλήματα όπως

- η υποβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος,
- το αίσθημα ανασφάλειας,
- η βία και η εγκληματικότητα,
- η παρακμή παραγωγικών και εμπορικών δραστηριοτήτων
- η εγκατάλειψη κτιρίων,
- η συσσώρευση μεταναστών σε συνδυασμό με τα ζητήματα κοινωνικής ένταξής τους και
- ο κοινωνικός αποκλεισμός ευπαθών ομάδων

συνθέτουν ένα είδος **πολύπλευρης «κρίσης» με πολλαπλές εκφάνσεις** στο κέντρο της Αθήνας.

Τα κοινωνικά φαινόμενα που παρατηρούνται στο κέντρο της Αθήνας και ευρύτερα στον αστικό ιστό τα τελευταία χρόνια συνιστούν αντικείμενο ειδικών ερευνών και μελετών, κυρίως στο χώρο των κοινωνικών επιστημών. Ταυτόχρονα, τα προβλήματα του ιστορικού κέντρου της Αθήνας έχουν γίνει αντικείμενο ανάλυσης ειδικών πορισμάτων που έχουν εκπονηθεί από επίσημους φορείς και όργανα (Πόρισμα του Συνηγόρου του Πολίτη για το ιστορικό εμπορικό

κέντρο Αθηνών και Πόρισμα της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής-Πόρισμα Επιτροπής Καρτάλη).

Η δε σχετικά πρόσφατη ανακοίνωση ενός επίσημου Σχεδίου Δράσης για το Κέντρο της Αθήνας (Μάιος 2011) καταδεικνύει την υψηλή πολιτική προτεραιότητα που δίδεται στο θέμα και συνιστά την πρώτη αποτύπωση ενός σχεδιασμού ολοκληρωμένης παρέμβασης, δομημένης γύρω από στόχους και συγκεκριμένα μέτρα σε όλα τα πεδία αρμοδιοτήτων.

Η ανάδειξη των προβλημάτων του κέντρου της πρωτεύουσας ως ένα **κεντρικό πρόβλημα διακυβέρνησης της πόλης καθώς και επίλυσης σύνθετων ζητημάτων** που συνδέονται με την καθημερινότητα του πολίτη, απαιτεί μια

- αναλυτική προσέγγιση συνδυαστικής εξέτασης των προβλημάτων,
- αποτελεσματική παρέμβαση σε «μικρο-κλίμακα» και
- ενεργό συμμετοχή των τοπικών φορέων και των πολιτών.

1.2. Ο σκοπός

Σκοπός του εργαστηρίου είναι

- να αναλύσει βασικές πτυχές που συνθέτουν την «κρίση» στην πόλη της Αθήνας,
- να **επεξεργαστεί προτάσεις πολιτικής για την αντιμετώπιση των κύριων προβλημάτων** που εμφανίζονται άλλοτε ως αιτία και άλλοτε ως απόρροια της «κρίσης»,
- να **αναδείξει δομές, θεσμούς, δράσεις, εργαλεία και πρακτικές** που μπορούν να ενεργοποιηθούν και να συμβάλουν αποτελεσματικά στην εξασφάλιση των **απαραίτητων συνεργειών** μεταξύ δημόσιας διοίκησης-αυτοδιοίκησης, φορέων (δημόσιων και μη) και κοινωνίας των πολιτών.

Από τη διεργασία του εργαστηρίου επιδιώκεται

- να προκύψει **μια συναντίληψη για το σύνθετο χαρακτήρα των προβλημάτων** ανάμεσα στους εμπλεκόμενους και
- να διατυπωθεί **πρόταση στρατηγικής/κών** για τα επόμενα στάδια που θα κατατείνουν στην αντιμετώπισή τους.

Επιδιώκεται δηλαδή η ανάδειξη των κεντρικών ζητημάτων που αφορούν το Κέντρο της Αθήνας και η διατύπωση μιας ολοκληρωμένης μεθοδολογίας δράσης για την αντιμετώπισή τους.

1.3. Τα Περιεχόμενα- Η μεθοδολογία του εργαστηρίου

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα, η οργάνωση του συγκεκριμένου εργαστηρίου είχε ως στόχο -χωρίς να παραβλέπει τα επίσημα πορίσματα και μέτρα πολιτικής- να τοποθετήσει το ζήτημα σε μια διαφορετική μεθοδολογική βάση, επιχειρώντας μια **συνθετική προσέγγιση** που θα ρίξει φως στην πολυπλοκότητά του και θα αναδείξει νέα πεδία και τρόπους παρέμβασης.

Η μεθοδολογική αυτή προσέγγιση βασίστηκε στην **αξιοποίηση** ορισμένων υπαρκτών θεσμικών και μη **εργαλείων (Παράρτημα Ι)**, δράσεων και πρακτικών που, είτε θα μπορούσαν να αναδειχθούν ως προτάσεις μιας **συνολικότερης παρέμβασης**, είτε θα πρέπει να αναθεωρηθούν, προκειμένου να προκύψουν **πρακτικοί τρόποι παρέμβασης**.

Σύμφωνα με αυτή τη λογική αξιοποιήθηκε, επίσης, η δυνατότητα να αναπτυχθεί μια συμμετοχική, ανοικτή και **ισότιμη συζήτηση** μεταξύ εκπροσώπων βασικών φορέων (δημοσίων και μη), δομών, καθώς και ενώσεων και πρωτοβουλιών πολιτών, των οποίων η δράση εντάσσεται στο πλαίσιο της ανάλυσης που αφορά το κέντρο της Αθήνας.

Με δεδομένη την προαναφερόμενη πολυπλοκότητα του θέματος, θεωρήθηκε σκόπιμο το εργαστήριο να διαρθρωθεί γύρω από **τρία παράλληλα θεματικά εργαστήρια**, στο πλαίσιο των

οποίων θα αναπτύσσονταν οι ιδιαίτερες συζητήσεις. Η επιλογή των επιμέρους θεματικών έγινε κατόπιν ανάλυσης και ιεράρχησης των κρίσιμότερων πεδίων με τα οποία συνδέονται τα επιμέρους προβλήματα, ενώ η μεθοδολογία προσέγγισής τους έγινε κατά κύριο λόγο με βάση τον κεντρικό στόχο του εργαστηρίου. Επίσης, χρησιμοποιήθηκαν κάποιες **ερωτήσεις-κλειδιά**, αναφορικά με τους επιμέρους στόχους του κάθε εργαστηρίου, οι οποίες είχαν δοθεί εκ των προτέρων στους συμμετέχοντες (**Παράρτημα II**) .

Τα τρία παράλληλα θεματικά εργαστήρια και οι επιμέρους θεματικές ενότητες παρουσιάζονται ως εξής:

Θεματικό εργαστήριο 1. «Τοπική κοινωνία: Θεσμοί-Δράσεις- Πρωτοβουλίες»

- *Θεσμικά εργαλεία ενεργοποίησης πολιτών σε τοπικό επίπεδο*
- *Πρωτοβουλίες και κινήσεις πολιτών: συνέργειες με κεντρική διοίκηση, αυτοδιοίκηση, μη κυβερνητικούς και άλλους φορείς*

Οι συμμετέχοντες στο πρώτο θεματικό εργαστήριο, το οποίο επικεντρώθηκε στη διερεύνηση θεσμικών τρόπων παρέμβασης και ενεργοποίησης, επεξεργάστηκαν τις δυνατότητες και τις αστοχίες της δράσης της κεντρικής διοίκησης, σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση και την κοινωνία των πολιτών, αναφορικά με τα ζητήματα του κέντρου της πόλης. Συγκεκριμένα κλήθηκαν, μέσα από την ανταλλαγή εμπειριών και πληροφοριών,

- **να διερευνήσουν τρόπους με τους οποίους μπορούν να λειτουργήσουν αποτελεσματικά θεσμικά εργαλεία ενεργοποίησης των πολιτών σε τοπικό επίπεδο**, όπως είναι τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας και τα Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών.

Στόχος ήταν

- **να διατυπωθούν προτάσεις για πολιτικές και πρακτικές οι οποίες**
 - θα υποστηρίξουν **την ενεργό συμμετοχή** των πολιτών και
 - θα διασφαλίσουν τις απαιτούμενες **συνέργειες** με την αυτοδιοίκηση, την κεντρική διοίκηση και άλλους φορείς

Θεματικό εργαστήριο 2. «Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής στις γειτονιές της Αθήνας»

- Δίκτυα κοινωνικών υπηρεσιών για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού
- Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας δομών (κρατικών και μη) που παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες στις γειτονιές της Αθήνας

Οι συμμετέχοντες στο δεύτερο θεματικό εργαστήριο είχαν ως έργο, μέσα από την ανταλλαγή εμπειριών και πληροφοριών,

- ο να διερευνήσουν τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να δημιουργηθούν **αποτελεσματικά δίκτυα** μεταξύ των φορέων που παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες σε τοπικό επίπεδο.

Στόχος ήταν

- ο να διατυπωθούν **προτάσεις** πολιτικής και πρακτικές που μπορούν να διασφαλίσουν **τις απαιτούμενες συνέργειες** ώστε η **παροχή κοινωνικών υπηρεσιών να γίνει πιο αποτελεσματική στην καταπολέμηση των διακρίσεων** και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Θεματικό εργαστήριο 3. «Γειτονιές- Χρήσεις του δημόσιου χώρου- Καινοτόμο επιχειρείν»

- Διαδικασίες μετασχηματισμού της γειτονιάς στην πόλη
- Ανάδειξη καινοτόμων χρήσεων του δημόσιου χώρου
- Επιχειρείν με καινοτόμους τρόπους

Το τρίτο εργαστήριο βασίστηκε κατά πολύ σε παρεμβάσεις, ως έναυσμα για τη συζήτηση, καθώς η ιδιαίτερη ταυτότητα του εργαστηρίου και τα θέματα που περιελάμβανε ενδεικνύονταν γι' αυτή τη μεθοδολογία. Έγινε προσπάθεια να συνδεθούν τα επιμέρους ερωτήματα –κλειδιά που τέθηκαν στην αρχή του εργαστηρίου και οι συμμετέχοντες κλήθηκαν, μέσα από την ανταλλαγή εμπειριών και πληροφοριών,

- ο να διερευνήσουν ποιες είναι οι **επιπτώσεις στις χρήσεις του δημόσιου/ιδιωτικού χώρου** από τις διαδικασίες μετασχηματισμού του αστικού ιστού.

Στόχος ήταν

- ο να προταθούν **προδιαγραφές και πρακτικές** που μπορούν να αναδείξουν ωφέλιμες για όλους **χρήσεις του δημόσιου χώρου** αλλά και να αναδειχθούν **καινοτόμες επιχειρηματικές δυνατότητες**.

1.4. Οι συμμετέχοντες

Στο καινοτόμο εργαστήριο συμμετείχαν κυβερνητικά στελέχη, ανώτερα στελέχη **δημοσίων υπηρεσιών, πανεπιστημιακοί και ερευνητές**, εκπρόσωποι φορέων, **Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων**, φορέων και **ενώσεων πολιτών** με θεσμική αρμοδιότητα ή ειδικές γνώσεις για το συγκεκριμένο θεματικό αντικείμενο, καθώς και **ιδιώτες-επιχειρηματίες (Παράρτημα III)** που μετέφεραν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους, μέσα από τις πρωτοβουλίες που ανέπτυξαν σε περιοχές του κέντρου της Αθήνας που χαρακτηρίζονται 'υποβαθμισμένες'. Πιο συγκεκριμένα συμμετείχαν εκπρόσωποι και στελέχη από:

- Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής
- Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων
- Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
- Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης
- Υπουργείο Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
- Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη
- Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού
- Συνήγορο του Πολίτη
- Σώμα Ελεγκτών Επιθεωρητών Δημόσιας Διοίκησης
- Δήμο Αθηναίων
- Οργανισμούς και εποπτευόμενους φορείς του Δημοσίου
- ΑΕΙ
- Ερευνητικά ιδρύματα
- ΜΚΟ
- Συλλόγους, κινήσεις πολιτών και επιχειρηματικές πρωτοβουλίες

1.5. Η διαδικασία

Τόσο στα εργαστήρια, όσο και στην ολομέλεια, οι συμμετέχοντες έλαβαν μέρος σε μια μορφή διαδικασίας διαβούλευσης ισότιμα, καταθέτοντας τις παρατηρήσεις, απόψεις και προτάσεις τους για τα επιμέρους θέματα των εργαστηρίων. Για λειτουργικούς λόγους σε κάθε επί μέρους εργαστήριο προσδιορίστηκαν δύο διακριτοί ρόλοι: ο ρόλος του συντονιστή και ο ρόλος του rapporteur, για την καλύτερη οργάνωση της συζήτησης και την καταγραφή των κυριότερων συμπερασμάτων.

Για την επιστημονική και οργανωτική υποστήριξη του εργαστηρίου συγκροτήθηκε μη αμειβόμενη επιτροπή, σύμφωνα με την υπ'αρ. 6563/2011 Απόφαση του Γενικού Γραμματέα του ΕΚΔΔΑ. Η επιτροπή αποτελούνταν από τα ακόλουθα μέλη:

- Χρυσάφω Κασίμη, Υπεύθυνη Σπουδών & Έρευνας ΕΚΚΔΑ (συντονίστρια)
- Ιωάννα Τσίγκανου, Διευθύντρια Ινστιτούτου Πολιτικής Κοινωνιολογίας Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών
- Διονύσιο Μπαλούρδο, Διευθυντής Ινστιτούτου Κοινωνικής Πολιτικής Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών
- Αγγελική Αντωνοπούλου, Αντιδήμαρχος Αθηνών
- Όλγα Μπαντέκα, Στέλεχος ΙΝ.ΕΠ/ΕΚΔΔΑ

Η παρούσα έκθεση πολιτικής συντάχθηκε από την Χρυσάφω Κασίμη, Ειδικό Επιστήμονα (Υπεύθυνη Σπουδών & Έρευνας) του ΕΚΔΔΑ και rapporteur του 1^{ου} παράλληλου εργαστηρίου. Το περιεχόμενο της βασίστηκε στα απομαγνητοφωνημένα πρακτικά των εργασιών του εργαστηρίου, στις ενδιάμεσες εκθέσεις των rapporteurs, κκ. Χ. Μπάγκαβου (rapporteur 2^{ου} παράλληλου εργαστηρίου) και Γ.Μαυρομμάτη (rapporteur 3^{ου} παράλληλου εργαστηρίου), καθώς και σε επιμέρους επεξεργασίες των πρακτικών .

*Θερμές ευχαριστίες εκφράζονται προς τους συντονιστές των παράλληλων εργαστηρίων κα **Ι. Τσίγκανου** (ΕΚΚΕ), κ. **Δ. Μπαλούρδο** (ΕΚΚΕ) και ιδιαιτέρως προς την κα **Α. Αναγνωστοπούλου** (ΕΚΔΔΑ), για την πολύτιμη συμβολή τους στο όλο εγχείρημα, τα υπόλοιπα μέλη της επιτροπής οργανωτικής και επιστημονικής υποστήριξης, καθώς και προς όλους τους συμμετέχοντες.*

2. ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ: ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ ΩΣ ‘ΠΡΟΒΛΗΜΑ’

Η αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης αντλεί από στοιχεία που συνδέονται με το πώς περιγράφουν γενικά οι συμμετέχοντες το «πρόβλημα», το είδος των επιμέρους προβλημάτων που εντοπίζουν, καθώς και την ιεράρχηση στην οποία προβαίνουν.

Μέσα από τη διαδικασία της συζήτησης προκύπτουν βασικοί άξονες προτεραιότητας και **πεδία πολιτικής παρέμβασης** με τρόπο που αναδεικνύεται και η συνάρθρωση των επιμέρους θεμάτων. Καταγράφηκαν στοιχεία τα οποία αφορούν στις πολλαπλές εκφάνσεις του ‘προβλήματος’ και στοιχεία που αφορούν ταυτόχρονα στις αναπαραστάσεις του προβλήματος.

2.1 Οι πολλαπλές εκφάνσεις και οι αναπαραστάσεις του προβλήματος

Στην παρούσα συγκυρία, η εικόνα του κέντρου της πρωτεύουσας προσλαμβάνεται ως ένα **μωσαϊκό** σύνθετων προβλημάτων. Ο τρόπος με τον οποίο έχουν συσχετιστεί αυτά τα προβλήματα και κυρίως ο τρόπος με τον οποίο παρουσιάζονται και προβάλλονται, συσκοτίζει τις ψύχραιμες ‘αναγνώσεις’ και αναλύσεις. Συχνά, ο κυρίαρχος λόγος για το κέντρο της Αθήνας περί ‘**γκέτο**’ παραπέμπει σε όρους κατάληψης και ανακατάληψης του κέντρου, στοιχεία που δημιουργούν έναν **ηθικό πανικό**.

Οι πολλαπλές εκφάνσεις του προβλήματος είναι:

- η **υπερσυγκέντρωση** αλλοδαπού πληθυσμού, η οποία διαταράσσει ισορροπίες
- τα προβλήματα **πρόσβασης στη διαδικασία παροχής ασύλου**
- η έξαρση της **ρατσιστικής βίας**, η οποία έχει προσλάβει χαρακτηριστικά οργανωμένου εγκλήματος
- η δράση των **κυκλωμάτων του οργανωμένου εγκλήματος**
- τα προβλήματα **διαφθοράς**
- το **αίσθημα** φόβου, ανασφάλειας, καχυποψίας

- οι αποτυχίες των παρεμβάσεων για την καταπολέμηση της **τοξικοεξάρτησης**
- νέα φαινόμενα όπως ο **‘νέο-άστεγος’**
- το **παραεμπόριο**
- η **ανεπάρκεια και αναποτελεσματικότητα** της διοίκησης και της πολιτείας
- η **διόγκωση** του ζητήματος από τα ΜΜΕ

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, οι πολλαπλές εκφάνσεις του προβλήματος συνδέονται είτε με τα **αίτια**, είτε με τα **αποτελέσματα**, είτε με τις **αναπαραστάσεις** του προβλήματος που από μόνες τους ‘παράγουν’ νέα προβλήματα.

Οι **συγχύσεις** που δημιουργούνται σχετικά με τα προβλήματα του κέντρου της πόλης αφορούν:

- στη **μη διάκριση** της έννοιας της ασφάλειας της πόλης και της έννοιας της ασφάλειας των προσώπων
- στην **παραπλανητική ταύτιση** της **μετανάστευσης** με την **εγκληματικότητα**
- στην παραπλανητική ταύτιση του **κοινωνικού αποκλεισμού** με την **επικινδυνότητα**
- στην επικίνδυνη **ταύτιση της ‘παρακμής’** (εξαθλίωσης) με τη **διαφορετικότητα** (τον πολιτισμικά ‘άλλο’)
- στη **γενίκευση** (υπάρχουν ‘πολλές πόλεις’ μέσα στην πόλη)

Η εμπεδωμένη σήμερα αντίληψη και αίσθηση ότι η πόλη **‘δε λειτουργεί’**, θέτει το πρόβλημα με όρους επιβίωσης, ενώ δεδομένης της οικονομικής συγκυρίας και των εθνικών προκλήσεων, προσδίδει στο ζήτημα το χαρακτήρα του κατεπείγοντος.

2.2 Διαπιστώσεις- Κατηγοριοποίηση των προβλημάτων

Η συζήτηση στο πλαίσιο των τριών παράλληλων θεματικών εργαστηρίων ανέδειξε τον τρόπο που οι συμμετέχοντες κατηγοριοποιούν και ιεραρχούν τα επιμέρους πεδία παρέμβασης. Από την αποτύπωση και την επεξεργασία προκύπτει ότι πολλά από τα προβλήματα που διαπιστώνονται, λόγω των **πολλαπλών εκφάνσεών** τους και λόγω του τρόπου που συναρθρώνονται -συνιστώντας ένα σύνθετο, **‘ενιαίο’ πρόβλημα**- έχουν **οριζόντιο χαρακτήρα**, δηλαδή εμπίπτουν στις θεματικές και των τριών παράλληλων εργαστηρίων.

Επίσης, θα μπορούσε κανείς να πει ότι τα ζητήματα του τρίτου παράλληλου εργαστηρίου, τα οποία αφορούν στις επιπτώσεις στις χρήσεις του δημόσιου/ιδιωτικού χώρου, από τις διαδικασίες μετασχηματισμού του αστικού ιστού και οι διάφορες θεωρήσεις και αναλύσεις που προσεγγίζουν αυτά τα ζητήματα, ενσωματώνουν μεγάλο μέρος των θεμάτων που αναδύονται μέσα από τα άλλα δύο εργαστήρια, δεδομένου ότι το ίδιο το **‘πρόβλημα’** τίθεται αναφορικά με το χώρο ή αλλιώς έχει **χωρική διάσταση** (πρόβλημα του κέντρου της πόλης).

Ωστόσο, οι διαπιστώσεις περί της φύσης των προβλημάτων μπορούν να οργανωθούν γύρω από τις εξής **βασικές κατηγορίες**:

1. Μετανάστευση- υπερσυγκέντρωση ‘παράνομων’ μεταναστών
2. Δημόσια τάξη- ασφάλεια- εγκληματικότητα
3. Ναρκωτικά
4. Νέες μορφές κοινωνικού αποκλεισμού και ζητήματα στον τομέα της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών
5. Αδυναμία αναβίωσης «αισθήματος» γειτονιάς
6. Υποβάθμιση του Δημόσιου χώρου και ζητήματα αστικών παρεμβάσεων
7. Θεσμική αδυναμία, ανεπάρκεια και αναποτελεσματικότητα της Δημόσιας Διοίκησης
8. Απουσία συνεκτικού σχεδίου και οράματος.

Ειδικότερα, ανά κατηγορία προβλήματος καταγράφονται οι εξής διαπιστώσεις:

2.2.1. Μετανάστευση- υπερσυγκέντρωση 'παράνομων' μεταναστών

Η αναφορά στο **μεταναστευτικό στοιχείο**, δηλαδή στη συνεχή πλέον παρουσία στον αστικό ιστό διαφορετικών πολιτισμικών ομάδων, ως μια σταθερή παράμετρος των υπό μελέτη ζητημάτων, είναι οριζόντια και αφορά και στα τρία παράλληλα εργαστήρια.

Ωστόσο, το **'μεταναστευτικό ζήτημα'**, τίθεται με κυρίαρχο τρόπο στα πλαίσια της συζήτησης που αναπτύχθηκε στο πρώτο παράλληλο εργαστήριο. Το μεταναστευτικό ζήτημα αφορά στις **έντονες πιέσεις ροών** που δέχεται η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, στην **αδυναμία ελέγχου** και ανακατεύθυνσης αυτών των ροών και στις πολύ ισχνές επιδόσεις της χώρας όσον αφορά στην **παροχή ασύλου**, συγκριτικά με άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Ως πρόβλημα τίθεται με όρους **υπερσυγκέντρωσης 'παράνομων' μεταναστών** στο κέντρο της πόλης, στοιχείο το οποίο συνδέεται με τη δημιουργία και διατήρηση **κυκλωμάτων εκμετάλλευσης** και των ίδιων των μεταναστών ή ακόμα και με πυρήνες οργανωμένου εγκλήματος.

Το ζήτημα τίθεται επομένως με ποσοτικούς όρους και στο βαθμό που, όπως ήδη αναφέρθηκε, ταυτίζεται στον δημόσιο λόγο με τις διαφορετικές μορφές εγκληματικότητας, οι **αναπαραστάσεις** περί της παρουσίας των μεταναστών συνδέονται με το **αίσθημα ανασφάλειας** και το φόβο που καταγράφουν οι κοινωνικές έρευνες.

Ταυτόχρονα, η αδυναμία επίλυσης του ζητήματος των μεταναστευτικών ροών δια νόμου και η **μη αξιοποίηση** υπάρχουσών **νομικών δυνατοτήτων** για τους αλλοδαπούς (π.χ καθεστώς του 'υπό ανοχή'), σε συνδυασμό με το μεγάλο αριθμό **εκκρεμοτήτων** στη διαδικασία παροχής ασύλου και την αδυναμία να παρασχεθεί στέγη σε σημαντική μερίδα αλλοδαπών που εμπίπτουν σε αυτό το καθεστώς, συνιστούν στοιχεία που καθιστούν τους μετανάστες

εκτεθειμένους στη δράση των κυκλωμάτων και έτοιμους να ενταχθούν στα δίκτυα παρανομίας.

2.2.2. Δημόσια τάξη- ασφάλεια- εγκληματικότητα

Αυτή η κατηγορία προβλημάτων περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το **οργανωμένο έγκλημα**, τη **δράση κυκλωμάτων** πορνείας, ναρκωτικών, παραεμπορίου, *trafficking*, τις συμμορίες μεταναστών, τη **ρατσιστική βία**.

Η ανεξέλεγκτη πορνεία δεν εμφανίζεται μόνο ως ένα έγκλημα του δρόμου, συναρτάται και με το οργανωμένο έγκλημα, το *trafficking*, μια κατεξοχήν βίαια μορφή οργανωμένου εγκλήματος γιατί τα θύματα είναι και δράστες. Το ίδιο ισχύει και με τα ναρκωτικά και τη μετανάστευση, αλλά και με το ζήτημα των **αசυνόδευτων παιδιών** στο κέντρο της Αθήνας (υπολογίζονται σε 6000), τα οποία κινδυνεύουν από τη δράση των κυκλωμάτων. Επίσης, **φαινόμενα διαφθοράς** σε διάφορους χώρους (αστυνομία, δικηγόροι, δημοτική αστυνομία, υπάλληλοι που εκδίδουν διαφόρων κατηγοριών άδειες) φαίνεται ότι συντηρούν αυτά τα κυκλώματα.

Ταυτόχρονα, παρατηρείται ένα είδος **αλόγιστης χρήσης βίας** (μη *rational choice*), μια βία που συνοδεύει συνήθως εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και είναι αυτή η έξαρση της βίας που συνδέεται με την ανασφάλεια.

Με βάση τις επιστημονικές προσεγγίσεις και τα στοιχεία της κοινωνικής έρευνας που παρουσιάστηκαν από τους ειδικούς (εγκληματολόγους) που συμμετείχαν στο εργαστήριο, καταγράφεται μια μεγάλη ανασφάλεια και ένας **υπερβολικός φόβος του εγκλήματος**, στοιχεία τα οποία κατατάσσουν την Ελλάδα και την Αθήνα στις πρώτες θέσεις (μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών και πόλεων) όσον αφορά στο φόβο του εγκλήματος και στις εκτιμήσεις περί της χαμηλής ποιότητας ζωής και χαμηλής αποτελεσματικότητας της αστυνομίας.

Ο φόβος αυτός συνδέεται -στις απόψεις των ερωτώμενων- με την έλλειψη αστυνόμευσης, την υπερβολική συγκέντρωση μεταναστών και τη μεγάλη επέκταση του προβλήματος των ναρκωτικών, καθώς και την έλλειψη κοινωνικής συνοχής.

Οι ερμηνευτικές προσεγγίσεις του φαινομένου δίνουν έμφαση στην **ανυπαρξία** του λεγόμενου **άτυπου κοινωνικού ελέγχου** και της πραγματικής **‘κοινωνίας των πολιτών’**, την κυριαρχία της **κρατικοκεντρικής παράδοσης**, την έλλειψη μιας **δυναμικής αυτο οργάνωσης** των πολιτών που θα βασίζεται στην έννοια του *citizenship* (ιδιότητα του πολίτη με υποχρεώσεις και δικαιώματα), καθώς και στην έλλειψη **δημοκρατικής συμμετοχής στη διαδικασία πρόληψης**.

Στον πυρήνα του προβλήματος εντοπίζεται ένα βασικό **ζήτημα δημοκρατίας** και δημοκρατικής λειτουργίας, όπως υποδηλώνεται και από το πρόβλημα της **συμψηφιστικής βίας** που εκδηλώθηκε το τελευταίο διάστημα και το οποίο συνδέεται με φαινόμενα αυτορρύθμισης που είναι ιδιαίτερος επικίνδυνα για την κοινωνική συμβίωση.

2.2.3 Ναρκωτικά

Η συζήτηση γύρω από την τοξικοεξάρτηση, στο πλαίσιο τόσο του 1^{ου} εργαστηρίου όσο και του 2^{ου} ανέδειξε την **πολυπλοκότητα του προβλήματος** και τη **διαχρονική δυσκολία εφαρμογής ενός ολοκληρωμένου και αποτελεσματικού σχεδίου δράσης**, παρά τις όποιες επιτυχημένες παρεμβάσεις έχουν γίνει μέσα από ειδικά προγράμματα των αρμόδιων φορέων.

Η στενή σχέση μεταξύ της διάρθρωσης του **δικτύου πώλησης** των ναρκωτικών και του **οργανωμένου εγκλήματος** καθιστά ιδιαίτερα δύσκολη οποιαδήποτε επιχείρηση αντιμετώπισής του με όρους καταστολής, ενώ ταυτόχρονα αναγνωρίζεται από όλους ότι το ζήτημα **δε συνιστά μόνο αστυνομικό πρόβλημα**, κατά συνέπεια δεν αντιμετωπίζεται μόνο με όρους αστυνομικής διαχείρισης.

Η συνειδητοποίηση της διαπίστωσης ότι καμία χώρα δεν έχει ριζικά επιλύσει το πρόβλημα των ναρκωτικών και ότι η τοξικοεξάρτηση θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως **ασθένεια** που παράγει **κοινωνικό αποκλεισμό**, έχουν ως αποτέλεσμα την επικέντρωση στα προβλήματα που φαίνεται να υπάρχουν στο πεδίο των υφιστάμενων τρόπων και μορφών παρέμβασης.

Επίσης, δεδομένου ότι το πρόβλημα των ναρκωτικών, τόσο όσο ως προς τις εκδηλώσεις του όσο και ως προς τους τρόπους που μπορεί να παρέμβει κανείς σε αυτό, ενσωματώνει τη διάσταση του χώρου, οι διαπιστώσεις αφορούσαν στις **συνέπειες -στο επίπεδο της λειτουργίας του δημόσιου χώρου-** της 'χωροθέτησης' της διαχείρισης του προβλήματος (μεταφορά του φαινομένου από τη μια περιοχή στην άλλη και μάλιστα σε πολύ κοντινές περιοχές)

Συγκεκριμένα, έγινε αναφορά στα εξής προβλήματα :

- ανάγκη προσδιορισμού και **αποσαφήνισης** ορισμένων **αρμοδιοτήτων** που αναμένεται να γίνει στο νέο εθνικό σχέδιο δράσης για τα ναρκωτικά
- **αποτυχία των προγραμμάτων συντήρησης** και χορήγησης υποκατάστατων
- **αναποτελεσματικότητα** των επιχειρήσεων «σκούπα» που ενίοτε εφαρμόζονται
- προβλήματα που παρουσιάζονται κατά την **εφαρμογή παρεμβάσεων** στο πλαίσιο της πόλης (είτε λόγω κοινωνικών αντιδράσεων είτε λόγω συχνών αλλαγών στη σύνθεση της γειτονιάς)
- ζητήματα που φαίνεται να ανακύπτουν από τη λογική του επίσημου κυβερνητικού σχεδίου περί **μεταφοράς υπηρεσιών** του ΟΚΑΝΑ από το κέντρο της Αθήνας σε νοσοκομεία (κοινωνική αντίδραση και ζήτημα μεταφοράς του προβλήματος σε μια άλλη περιοχή χωρίς **σχεδιασμό** που να ισοδυναμεί με κατάτμηση υπηρεσιών και διευκόλυνση της πρόσβασης).

2.2.4. Νέες μορφές κοινωνικού αποκλεισμού και ζητήματα στον τομέα παροχής κοινωνικών υπηρεσιών

Η συζήτηση που αναπτύχθηκε αναφορικά με τα προβλήματα στο πεδίο του κοινωνικού αποκλεισμού, κατέληξε σε διαπιστώσεις που αφορούν ταυτόχρονα: α) τις **‘ευπαθείς’ ομάδες** και τους **νέους κοινωνικούς αποκλεισμούς** που παράγονται και β) τα προβλήματα στο πεδίο της **δράσης** των πάσης φύσεως **φορέων** που παρέχουν υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας και προστασίας.

Όσον αφορά στο θέμα της εξαθλίωσης ομάδων πληθυσμού και της **διεύρυνσης** της κατηγορίας των **‘ευάλωτων’ κοινωνικών ομάδων**, διαπιστώνεται ότι το δίκτυ ασφαλείας, το οποίο είναι ήδη διάτρητο και αδύναμο να εξασφαλίσει τις παραδοσιακές ομάδες που κινδυνεύουν από κοινωνικό αποκλεισμό, βρίσκεται σε ακόμα μεγαλύτερη αδυναμία να αντιμετωπίσει και τις καινούριες ομάδες που προστίθενται λόγω της οικονομικής κρίσης.

Ως νέες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού αναφέρονται οι εξής:

- οι **μακροχρόνια άνεργοι**
- τα άτομα που εισέρχονται για **πρώτη φορά στην αγορά εργασίας**
- οι **επισφαλείς εργαζόμενοι**
- οι **αυτοαπασχολούμενοι**
- οι **φτωχές οικογένειες**,
- άτομα που είναι **ανίκανα προς εργασία**, αλλά παρόλα αυτά δεν έχουν κάποιο αναπηρικό επίδομα
- **ηλικιωμένοι** που έχουν μία πολύ χαμηλή σύνταξη
- **οι άστεγοι** που συνεχώς αυξάνονται.

Στο πεδίο της **δράσης των φορέων** που ασκούν κοινωνική πολιτική διαπιστώνονται τα εξής προβλήματα:

- ✓ Έλλειμμα συστηματικής **καταγραφής** των χαρακτηριστικών των φορέων, υπηρεσιών (ποιος κάνει τι, σε ποιο πεδίο), ελλείψεων και αναγκών
- ✓ Ελλείψεις των κρατικών δομών, **ανάγκες σε υποδομές** και **ανθρώπινο δυναμικό**
- ✓ **Σύγχυση αρμοδιοτήτων** μετά την εφαρμογή του προγράμματος «Καλλικράτη»
- ✓ **Κατακερματισμός** και **διάσπαση** φορέων, προγραμμάτων και δράσεων
- ✓ **Χαμηλό κύρος** των κεντρικών υπηρεσιών πρόνοιας
- ✓ **‘Κλειστές’ γραφειοκρατικές δομές** και έλλειψη ευελιξίας
- ✓ **Ελλιπής πλαισίωση** και υποστήριξη των επαγγελματιών των κοινωνικών υπηρεσιών
- ✓ Έλλειψη κεντρικού **συντονισμού**, σοβαρού **σχεδιασμού** και **αξιολόγησης** (δομών, υπηρεσιών, προγραμμάτων)
- ✓ Έλλειψη **συνεργασίας**, μεταξύ φορέων και υπηρεσιών που δραστηριοποιούνται στον ίδιο τομέα
- ✓ **Συγκρούσεις** και αντιπαραθέσεις στη δράση των φορέων λόγω πίεσης της οικονομικής κατάστασης ή πολιτικών εξαρτήσεων
- ✓ **Ανυπαρξία** αποτελεσματικών **δικτύων**
- ✓ **Διάχυτη καχυποψία** σε όλα τα επίπεδα (από την κεντρική διοίκηση προς τις ΜΚΟ και αντίστροφα)
- ✓ Προβλήματα **αξιολόγησης** και απολογισμού του έργου των **ΜΚΟ**
- ✓ **Αδυναμία ελέγχου** χρηματοδοτήσεων σε περιφερειακό- τοπικό επίπεδο
- ✓ **Δυσπιστία** των χρηστών των υπηρεσιών προς τους φορείς (κρατικούς και μη)

2.2.5. Αδυναμία αναβίωσης «αισθήματος» γειτονιάς

Εκφράστηκε σοβαρή επιφύλαξη σχετικά με το κατά πόσο η **έννοια της γειτονιάς** μπορεί να είναι ένας **όρος για το σήμερα** ή μόνο μια νοσταλγική επιστροφή. Η επιφύλαξη αυτή, συνδέθηκε και με το γεγονός ότι η έννοια της γειτονιάς, καθώς εμπεριέχει μια αίσθηση του ανήκειν, ενέχει τον κίνδυνο να οδηγήσει **σε νέες διακρίσεις** και διαχωρισμούς, ενώ το ζητούμενο στην παρούσα συγκυρία είναι να μοιραστούμε **από κοινού** πράγματα.

Η συζήτηση περί γειτονιάς έφερε στο προσκήνιο προβληματισμούς που άπτονται της έννοιας του **κοινωνικού χώρου**. Ενώ η συγκατοίκηση ή συνεύρεση στο χώρο δεν φαίνεται να εξασφαλίζει την ταύτιση **γειτονιάς και κοινότητας**, δημιουργεί ευκαιρίες διαπραγμάτευσης σε σχέση με τη διαμόρφωση ενός κοινού «εμείς» στο χώρο.

2.2.6 Υποβάθμιση του Δημόσιου χώρου και ζητήματα αστικών παρεμβάσεων

Η συζήτηση γύρω από το δημόσιο χώρο επικεντρώθηκε στο ότι οι αστικές παρεμβάσεις στην Ελλάδα είναι σχετικά ανύπαρκτες, ενώ παρατηρείται επίσης **απουσία μιας γενικής πολιτικής κατεύθυνσης** που να ορίζει το **είδος των πόλεων** που επιδιώκουμε να δημιουργήσουμε, καθώς και ένα συνολικότερο **όραμα** για την πόλη που να ορίζει το συγκεκριμένο ρόλο του δημοσίου τομέα σε ένα τέτοιο εγχείρημα.

Ειδικότερα, διαπιστώθηκαν τα εξής:

- **σημειακές και αποσπασματικές παρεμβάσεις**, χωρίς να υπάρχει μια γενικότερη σύνθεση ή ιδιαίτερη μέριμνα για τον κοινωνικό τους χαρακτήρα ή τη δυνατότητα διατήρησης στο χώρο των τοπικών πληθυσμών
- **στενότητα της κυρίαρχης αντίληψης** και ενδιαφέρον μόνο για το **δημόσιο χώρο με την παραδοσιακή έννοια** (πεζόδρομοι, στοές, πλατείες κλπ) και όχι για το σύνολο του **«άχτιστου χώρου»**, ως χώρου δημόσιας χρήσης, ανεξάρτητα αν είναι δημόσιος ή ιδιωτικός (π.χ. ταράτσες, όψεις κτιρίων, άχτιστα οικόπεδα κλπ)
- σημαντικές **παραβιάσεις** του δημόσιου χώρου και **στρεβλώσεις**

- **έλλειψη κοινής στρατηγικής** που να προβλέπει **ισονομία** και κοινούς και **απαράβατους κανόνες** για όλους
- **μη εφαρμογή των πολιτικών** που είναι επεξεργασμένες σε επίπεδο νομοθετικού πλαισίου
- **έλλειμμα στην εξυπηρέτηση των δομών** της πόλης μέσα στο δημόσιο χώρο
- **αντιπαράθεση δημοσίου και ιδιωτικού τομέα** στις προσπάθειες πολιτικών αστικής «αναγέννησης»
- **αδυναμία εξεύρεσης και άλλων πόρων** ή εξεύρεσης άλλων αποδεκτών μορφών πόρων

2.2.7 Θεσμική αδυναμία, ανεπάρκεια και αναποτελεσματικότητα της Δημόσιας Διοίκησης

Το ζήτημα της **ανεπάρκειας** και της **αναποτελεσματικότητας** της δημόσιας διοίκησης αναδεικνύεται ως ένα κεντρικό θέμα.

Η **συρρίκνωση του 'προβλήματος'** στο επίπεδο της αστυνομικής και μόνο διαχείρισης, για λόγους που συνδέονται και με τον τρόπο προβολής του από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, συσκότισε τον ιδιαίτερο ρόλο και τις ευθύνες των δομών της διοίκησης σε όλα τα επίπεδα.

Οι διαπιστώσεις αφορούν στα **δομικά προβλήματα** της **δημόσιας διοίκησης** (γραφειοκρατικές διαδικασίες, έλλειψη ευελιξίας, προβλήματα συναρμοδιοτήτων, αδυναμία εφαρμογής θεσμικού πλαισίου, αδυναμία ανάληψης επιτελικού και συντονιστικού ρόλου) και στα **χαρακτηριστικά του ανθρώπινου δυναμικού** της (έλλειμμα γνώσεων και δεξιοτήτων, 'γερασμένο' προσωπικό, αδυναμία πρόσβασης νέων ανθρώπων στα κέντρα λήψης αποφάσεων, ανασφάλεια του προσωπικού σε φορείς παροχής κοινωνικών υπηρεσιών).

Τα στοιχεία αυτά ενισχύονται από πλήθος άλλων **παραγόντων** όπως είναι:

- η **όξυνση των κοινωνικών προβλημάτων**,
- τα ιδιαίτερα **προβλήματα ασφάλειας**,
- η εξαιρετικά **δύσκολη δημοσιονομική κατάσταση** και οι δεσμεύσεις που επιβάλλει (π.χ. οριζόντιες περικοπές),

- η **εφαρμογή μεταρρυθμίσεων** («Καλλικράτης») σε συνδυασμό με τη συσσώρευση αδυναμιών,
- η **ασάφεια περί του ρόλου του κράτους** όσον αφορά στη ρύθμιση του δημόσιου χώρου και στην επεξεργασία ενός **πλαισίου ανάπτυξης της ιδιωτικής πρωτοβουλίας**.

2.2.8. Απουσία συνεκτικού σχεδίου και οράματος

Οι αναφορές στην απουσία ενός ολοκληρωμένου, συνεκτικού, στοχευμένου σχεδίου παρέμβασης, καθώς και ενός **ισχυρού οράματος** συνιστούν κοινό τόπο στις εργασίες των τριών παράλληλων εργαστηρίων.

Ανεξάρτητα αν πρόκειται για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εγκληματικότητας, την προώθηση της κοινωνικής ένταξης ή την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, την αστική ανασυγκρότηση ή “αναγέννηση”, η ύπαρξη ενός **συνολικού σχεδίου**, δομημένου στη βάση μιας ολιστικής προσέγγισης των προβλημάτων και των απαιτούμενων παρεμβάσεων, συνιστά **βασική αφετηρία** στη θεώρηση του ‘προβλήματος’ και **ταυτόχρονα τελικό συμπέρασμα**.

Από την ανάλυση των ζητημάτων που συνδέονται με τις δυσκολίες εφαρμογής του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου, σχεδιασμού και υλοποίησης αποτελεσματικών δράσεων πρόληψης, αντιμετώπισης του οργανωμένου εγκλήματος ή ελέγχου των χρήσεων του δημοσίου χώρου και ρύθμισης του πλαισίου ανάπτυξης της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, προκύπτουν ερμηνευτικές παράμετροι που αναδεικνύουν ένα **κεντρικό πρόβλημα** της ελληνικής κοινωνίας: το **πελατειακό σύστημα διαχείρισης των προβλημάτων**.

Η ‘κρίση’ στο κέντρο της Αθήνας συνιστά επίσης **κρίση αποτελεσματικής και βιώσιμης διαχείρισης των αλλαγών** που συντελούνται –ταυτόχρονα μέσα στο πλαίσιο της οικονομικής κρίσης- και που σηματοδοτούν το τέλος ενός μοντέλου διαχείρισης βασισμένο στις πελατειακές σχέσεις και σε μια εμπεδωμένη στην κοινωνία πολιτική κουλτούρα ‘οικογενειοκρατίας’. Το στοιχείο που **αλλάζει de facto** είναι ο **τρόπος αντίληψης της**

συλλογικής λειτουργίας, με ό,τι αυτό συνεπάγεται ως προς τους τρόπους που θα εξευρεθούν για να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες και οι πόροι που υπάρχουν.

Στον πυρήνα του προβλήματος βρίσκεται η **σχέση με τους θεσμούς**, η σχέση του πολίτη-δημότη με την πολιτεία/πόλη. Η ανάκτηση της δυνατότητάς της πολιτείας να εφαρμόζει αποτελεσματικά και ορθά, το σωστό, το δίκαιο και τους νόμους θα επαναφέρει στο επίκεντρο τη **χαμένη εμπιστοσύνη**, βασική προϋπόθεση για την οικοδόμηση του αμοιβαίου σεβασμού και του πλαισίου υποχρεώσεων και δικαιωμάτων που στηρίζουν μια σύγχρονη οργανωμένη δημοκρατική κοινωνία.

3. ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

3.1 Για μια 'ολιστική' προσέγγιση των πολιτικών παρέμβασης: βασικές αρχές και άξονες

Η επεξεργασία και ανάλυση των προτάσεων που κατατέθηκαν στα τρία παράλληλα εργαστήρια, καθώς και στη συζήτηση στο πλαίσιο της ολομέλειας, αναδεικνύουν ένα **πλαίσιο προϋποθέσεων** και ένα **σύνολο αρχών** που ενσωματώνουν τις επιμέρους προβληματικές και συνθέτουν μια 'ολιστική' προσέγγιση των πολιτικών που θα πρέπει να εφαρμοστούν.

Η 'ολιστική' προσέγγιση του προβλήματος προκύπτει ως ένας είδος απαίτησης, τόσο στο επίπεδο της μεθοδολογίας, όσο και στο επίπεδο του περιεχομένου των παρεμβάσεων.

Η προσέγγιση αυτή αφορά στην επεξεργασία ενός **οράματος για την πόλη**, ενός νέου πλαισίου θεώρησης της πόλης που θα περιλαμβάνει, εκτός των άλλων, τους τρόπους άσκησης πολιτικής και τη μεθοδολογία των παρεμβάσεων σε γενικό επίπεδο αλλά και σε επιμέρους πεδία όπως είναι η αστική ανασυγκρότηση, ο κοινωνικός σχεδιασμός, η ενσωμάτωση των μεταναστών.

Συγκεκριμένα, αναδείχθηκαν προτάσεις που αφορούν σε μια προσέγγιση των ζητημάτων η οποία δίνει έμφαση στην **κοινωνική και πολιτική σημασία** της επεξεργασίας ενός **νέου οράματος** για την Αθήνα (μέσα από τη χρήση κάποιων συμβολισμών) που θα θέτει ταυτόχρονα έναν **χρονικό ορίζοντα αλλαγών** (π.χ **‘Αθήνα 2014’** ή **Αθήνα 2015’**).

Το **φάσμα** των **προτεινόμενων τρόπων άσκησης** των **σχετικών δημοσίων πολιτικών** περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία:

- μετάβαση **από τη διαχείριση αρμοδιοτήτων στη διαχείριση πολιτικών** (έμφαση στο στοιχείο της από κοινού διαχείρισης μιας πολιτικής)
- ανάπτυξη ενός εμπεδωμένου **know how**, όσον αφορά στην **εφαρμογή των δημόσιων πολιτικών**, πέρα από τον νομοθετικό σχεδιασμό
- δημιουργία ενός **ευέλικτου πλαισίου δυνατοτήτων**, το οποίο θα δίνει τα εργαλεία και τις δυνατότητες σε όλους τους εμπλεκόμενους, κυβερνητικούς και μη φορείς, και όλα τα επίπεδα διοίκησης να εντάσσουν σε αυτό δικές τους προτάσεις – σύνδεση από το κράτος όλων των επιμέρους παρεμβάσεων
- επανεξέταση του βαθμού αποτελεσματικότητας της απλής μεταφοράς **«καλών πρακτικών»**
- επεξεργασία **συνολικού, σαφούς σχεδίου** με προσδιορισμό κεντρικών πολιτικών **κατευθύνσεων** και στόχων για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα καταγραφή των **αναγκών** και **προβλημάτων**, **χαρτογράφηση** υπηρεσιών, φορέων, δράσεων, προσδιορισμό των **διαθέσιμων πόρων**, των **αναμενόμενων αποτελεσμάτων** και του τρόπου **αξιολόγησης** των δράσεων και των μέτρων
- **δημιουργία συμπράξεων.**

Ορισμένες επιμέρους **αρχές** που θα πρέπει να διέπουν την παρέμβαση σε όλα τα πεδία άσκησης πολιτικής είναι οι κάτωθι:

- η **ρεαλιστική προσέγγιση** των προβλημάτων και η προσπάθεια εξεύρεσης ρεαλιστικών τρόπων αντιμετώπισής τους (π.χ το ανέφικτο της απέλασης όλων των μεταναστών από το κέντρο της πόλης)
- η **διαφάνεια** στη λήψη των αποφάσεων
- η διοικητική πρακτική βασισμένη σε αξίες (**value base practice**)
- η **στόχευση** βάσει προσδιορισμένων αναγκών και προτεραιοτήτων
- η αρχή της **πολυπλοκότητας** (όχι *μονο-διαγνώσεις* αλλά προσεγγίσεις με όρους ‘*πολυνοσηρότητας*’, αναφορικά με τις δράσεις που αφορούν στις ‘ευάλωτες’ κοινωνικά ομάδες πληθυσμού)
- η **ενσωμάτωση των διαρκών αλλαγών** που συντελούνται στον αστικό και κοινωνικό χώρο στις διαδικασίες σχεδιασμού και υλοποίησης των παρεμβάσεων
- η πρόσληψη του χώρου με την έννοια του ‘**πόρου**’ (διαχείριση, κοινή χρήση, σύνδεση με άλλους ‘πόρους’) και η αξιοποίηση όλων των ειδών των πόρων (υλικών, ανθρώπινων, φυσικών)
- η έμφαση σε στοιχεία όπως η **συμμετοχή**, η **ευημερία**, η **συλλογικότητα**, η **βιωσιμότητα** και η **ανταποδοτικότητα**
- η διερεύνηση του **κοινωνικού αντίκτυπου** της παρέμβασης
- η εξασφάλιση **συνθετικών παρεμβάσεων** με **συμμετοχικό σχεδιασμό** που δημιουργεί συνδέσεις μεταξύ των κατοίκων και των φορέων παρέμβασης.

3.2. Μεθοδολογία δράσης και επίπεδα παρέμβασης

Επιμέρους στοιχεία από τις ιδέες και τις προτάσεις που κατατέθηκαν στο πλαίσιο της συζήτησης παραπέμπουν σε ένα είδος **μεθοδολογίας δράσης** που αφορά πολλαπλά επίπεδα θεώρησης και συνιστά μια **διττή προσέγγιση**, καθώς συνδυάζει τα εξής:

α) την ανάγκη ύπαρξης ενός **επιτελικού συντονιστικού οργάνου** με αρμοδιότητα τη διαχείριση του ‘προβλήματος’, στο πλαίσιο μιας οριζόντιας προσέγγισης με σχέδιο και δυνατότητα δράσης που θα υπερβαίνει τις επιμέρους αρμοδιότητες

β) μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στο μικρο- επίπεδο όπου και μπορούν να αναπτυχθούν οι απαραίτητες συνέργειες.

Ειδικότερα, προκρίνεται η δημιουργία ενός **νέου οργάνου ειδικού σκοπού** που θα εδρεύει στο κέντρο της πόλης και θα αναλάβει το 'πρόβλημα'.

Το όργανο αυτό:

- θα έχει **ειδικές εξουσίες**
- διοικητικές, εκτελεστικές και συντονιστικές αρμοδιότητες
- **επιτελικό** και μικρό **σχήμα**,
- θα εφαρμόζει την **αξιολόγηση** και τη **διαβούλευση με αξιόπιστους συνομιλητές** ενταγμένους σε ένα πλαίσιο
- θα επικουρείται από **ειδικές 'ομάδες εργασίας'** που θα έχουν **μόνιμο και επιχειρησιακό χαρακτήρα**, (προκειμένου να έχει όλη την τεκμηρίωση που απαιτείται για το σχεδιασμό και την αξιολόγηση των παρεμβάσεων)
- θα αναφέρεται και **θα λογοδοτεί άμεσα στον πρωθυπουργό**
- θα μπορεί **να υπερβεί** τα ζητήματα που προκύπτουν από τη μεθοδολογία ενός 'χαλαρού' διυπουργικού συντονισμού (κυρίαρχη μεθοδολογία).

Η λειτουργία του προϋποθέτει:

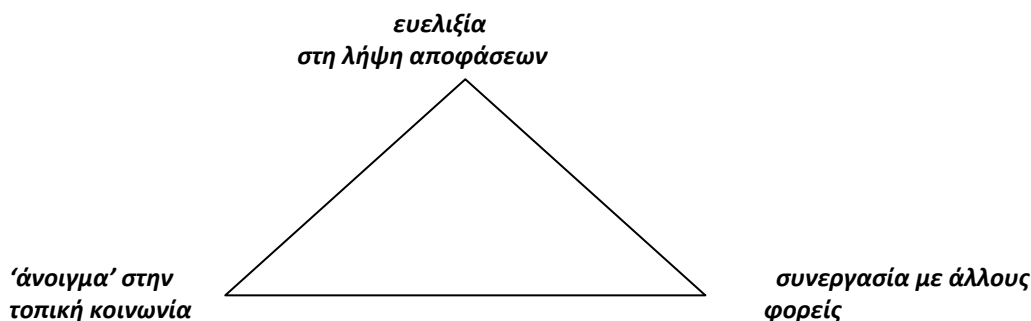
- ειδικό σχεδιασμό
- θεσμική θωράκιση
- επεξεργασία ενός αξιακού πλαισίου αναφοράς- **μανιφέστο** με σαφή προσδιορισμό των αρχών, των σκοπών και του προσανατολισμού της δράσης του

Παράλληλα, οι καταγεγραμμένες προτάσεις δίνουν έμφαση στη σκοπιμότητα ανάπτυξης μιας συνθετικής δράσης στο **μικρο-επίπεδο**. Ως ενδεδειγμένη λύση προτείνεται η υιοθέτηση **απόλυτα στοχευμένων παρεμβάσεων** και η επεξεργασία λύσεων σε **μικρή κλίμακα**, ανάλογα με την ομάδα αναφοράς ή το ιδιαίτερο πρόβλημα, σε συνδυασμό με ένα επιχειρησιακό σχέδιο δράσης. Υπό αυτό το πρίσμα, οι δράσεις πολιτικής θα πρέπει να αφορούν **στοχευμένες**

περιοχές, δεδομένου επίσης ότι οι περιοχές που θεωρούνται ‘υποβαθμισμένες’ συσσωρεύουν πολλά και ποικίλα χαρακτηριστικά υποβάθμισης. Σε αυτό το πλαίσιο, δίνεται επίσης ιδιαίτερη έμφαση στον ουσιαστικό ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η **αυτοδιοίκηση**, στην **εκχώρηση ενισχυμένων αρμοδιοτήτων** στο τοπικό επίπεδο και στην εφαρμογή της **αρχής της επικουρικότητας**.

Τέλος, μέσα από την ανάλυση ‘εργαλείων’ και παραδειγματικών δράσεων που διαπνέονταν από μια ολιστική προσέγγιση, προκύπτει, ως συστατικό επιτυχίας, το εξής **τρίπτυχο**:

- *ελαστικότητα και ευελιξία στη λήψη αποφάσεων,*
- *άνοιγμα στην ‘τοπική’ κοινωνία,*
- *συνεργασία με άλλους (κυρίως μη κρατικούς φορείς)*

Με δεδομένο ότι στόχος του καινοτόμου εργαστηρίου ήταν η **ανάδειξη των διαφορετικών επιπέδων παρέμβασης** και κυρίως των **συνεργειών** που θα μπορούσαν να αναπτυχθούν ανάμεσα σε αυτά, η παρουσίαση των προτάσεων, ανά πεδίο πολιτικής, αφορά στα εξής επίπεδα:

κεντρική διοίκηση
αυτοδιοίκηση
κοινωνία των πολιτών
ιδιωτικός τομέας

Σημειώνεται ότι δεν καταγράφεται εξειδίκευση των προτάσεων και των μέτρων σε κάθε επίπεδο, για το σύνολο των πεδίων παρέμβασης, καθώς αυτή η εξειδίκευση δεν έγινε πάντα στο πλαίσιο της συζήτησης που αναπτύχθηκε. Η αποτύπωση στηρίζεται στο καταγεγραμμένο περιεχόμενο των παρεμβάσεων των συμμετεχόντων και σε μια δευτερογενή επεξεργασία με στόχο την παρουσίασή τους.

4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑ ΠΕΔΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

4. 1 Μεταναστευτική πολιτική και κοινωνική ένταξη

Κεντρική διοίκηση και θεσμικό πλαίσιο

- **Επιτάχυνση** της εφαρμογής του νέου θεσμικού πλαισίου περί **παροχής ασύλου** και **κέντρων υποδοχής** με ταυτόχρονη **αναθεώρηση των πολιτικών υποδοχής και στέγασης** (ζητήματα χωροθέτησης των ειδικών κέντρων)
- **Καταγραφή** μεταναστών- **χαρτογράφηση των ομάδων**, των ιδιομορφιών και των αναγκών, σε συνεργασία με εκπροσώπους φορέων και συλλόγων μεταναστών
- Εφαρμογή ρεαλιστικής πολιτικής για τη **ρύθμιση της νομιμοποίησης** των αλλοδαπών.
- Ανάγκη **περαιτέρω επεξεργασίας** και εξειδίκευσης του άρθρου 78 (**Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών**) του Προγράμματος «Καλλικράτης»
- Έμφαση στο **ζήτημα της στέγασης**, ειδικά αναφορικά με την ομάδα των αλλοδαπών που δικαιούνται άσυλο ή βρίσκονται σε καθεστώς προστασίας
- **Αξιοποίηση των καταγεγραμμένων διαμερισμάτων** (περίπου 280)- κληροδοτήματα του Υπουργείου Υγείας ή των Δήμων για την κάλυψη των αναγκών στέγασης
- **Ενίσχυση της πρόσβασης** των μεταναστών στις παρεχόμενες υπηρεσίες
- Καλλιέργεια **σχέσης εμπιστοσύνης** μεταξύ των φορέων διοίκησης και των μεταναστών
- **Ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου** με τις κοινότητες των μεταναστών
- Έμφαση στις δράσεις που αφορούν στην **εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας** (βασικός παράγοντας κοινωνικής ένταξης)- παροχή δυνατοτήτων πραγματοποίησης μαθημάτων ελληνομάθειας από μη-κρατικές δομές

Αυτοδιοίκηση

- Πλήρης **ενεργοποίηση** του θεσμού των **Συμβουλίων Ένταξης Μεταναστών** (και σε περιοχές που φαίνεται ότι έχουν μικρότερα προβλήματα)
- **Ενίσχυση του ρόλου της αυτοδιοίκησης** στη διαδικασία ένταξης, μέσω της εφαρμογής λύσεων σε μικρή κλίμακα, όπως είναι η **δημιουργία μικρών δομών στέγασης και**

φιλοξενίας (παράδειγμα Δήμου Βύρωνα) ή μέσω της αποκέντρωσης και της **διάχυσης στον κοινωνικό ιστό** (στέγαση σε προστατευμένα διαμερίσματα, μεταξύ γηγενών)

- Ενίσχυση του ιδιαίτερου ρόλου των **παιδικών σταθμών** στον τομέα της κοινωνικής ένταξης.
- Συμβολή στην καταγραφή- χαρτογράφηση των μεταναστευτικών ομάδων και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και αναγκών τους
- Ειδικές δράσεις ανάπτυξης και ενίσχυσης του διαλόγου με τις **μεταναστευτικές κοινότητες σε τοπικό επίπεδο**
- Συγγραφή ενημερωτικών φυλλαδίων σε πολλές γλώσσες για την **διευκόλυνση της πρόσβασης στην ενημέρωση** από άτομα με ανεπαρκή γνώση της ελληνικής γλώσσας

Κοινωνία των πολιτών

- Ανάληψη πρωτοβουλιών **καταγραφής ομοεθνών**, ανά περιοχή στην Αθήνα, σε συνεργασία με την αυτοδιοίκηση και την κεντρική διοίκηση

4.2 Πρόληψη της εγκληματικότητας, καταπολέμηση οργανωμένου εγκλήματος και αντιμετώπιση θεμάτων δημόσιας τάξης και ασφάλειας

Κεντρική διοίκηση και θεσμικό επίπεδο

- Ανάγκη συγκρότησης μιας **εθνικής και περιφερειακής αντεγκληματικής πολιτικής**
- Ενεργοποίηση του **Κεντρικού Συμβουλίου Πρόληψης της Εγκληματικότητας**
- Επαναπροσδιορισμός της **σχέσης της κοινωνίας με την αστυνομία** (ως θεσμός της δημοκρατίας)
- Καλλιέργεια και εμπέδωση της ιδέας της **‘ολιστικής’ αστυνόμευσης**
- **Διασύνδεση της αστυνομίας** με άλλους φορείς παρέμβασης στο πεδίο
- Προτεραιότητα σε σχέδια δράσης που αφορούν στην **καταπολέμηση της διαφθοράς στους κόλπους της αστυνομίας**

- Επεξεργασία ειδικών μέτρων που θα διευκολύνουν την **πρόσβαση των αλλοδαπών στη δικαιοσύνη και την αστυνομία** (εξασφάλιση μαρτύρων) για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος
- Διερεύνηση της **εφαρμογής** του νόμου περί **trafficking** και ειδικότερα του ρόλου της κεντρικής διοίκησης- Αντιμετώπιση του **εργασιακού trafficking**
- Εφαρμογή δράσεων για την **προστασία των θυμάτων trafficking**
- Προτεραιότητα σε **στοχευμένες, ανά ομάδα πληθυσμού, δράσεις** (π.χ. ασυνόδευτα παιδιά θύματα κυκλωμάτων, ανήλικες εκδιδόμενες αλλοδαπές)
- Ενίσχυση της **χρηματοδότηση** της σχετικής **έρευνας** με έμφαση στις δράσεις καταγραφής και τεκμηρίωσης
- Προώθηση ρύθμισης περί εμπορικών δραστηριοτήτων με την εξεύρεση **ειδικών χώρων στέγασης για το μικροεμπόριο**.

Αυτοδιοίκηση

- **Αξιοποίηση εργαλείων** και θεσμών με συγκεκριμένη φιλοσοφία και στόχευση και όχι εργαλειοποίηση για εξυπηρέτηση σκοπών που αντίκεινται στη λογική της συνύπαρξης (π.χ τοπικά συμβούλια πρόληψης σε περιοχές με πολίτες ενταγμένους σε λογική επιτροπών εκκαθάρισης και πολιτοφυλακής)
- Ενεργοποίηση των **«τοπικών συμβάσεων πρόληψης»** (βλ. Εργαλεία δράσης – ΤΟΣΠΕ)
- **Εκστρατείες ψύχραιμης ενημέρωσης της τοπικής κοινωνίας**, σε συνδυασμό με δράσεις υπευθυνοποίησης των πολιτών.

Κοινωνία των πολιτών

- **Ενεργός συμμετοχή** στο πλαίσιο αξιοποίησης δράσεων και εργαλείων που έχουν ως στόχο την επίτευξη της συνύπαρξης
- **Συμβολή σε ειδικές δράσεις** της κεντρικής διοίκησης και της αυτοδιοίκησης (π.χ προστασίας των ασυνόδευτων παιδιών)

4.3 Κοινωνική συνοχή και προστασία ευπαθών κοινωνικών ομάδων

Κεντρική διοίκηση

- **Αξιοποίηση νέου κώδικα νόμων περί ναρκωτικών** που είναι υπό διαμόρφωση
- Προώθηση του νέου **εθνικού σχεδίου δράσης** για τα ναρκωτικά – αποσαφήνιση αρμοδιοτήτων και προσδιορισμός ζητημάτων χωροθέτησης
- Έμφαση στη **σύνδεση της τοξικοεξάρτησης με την έννοια της ασθένειας** και όχι με την πάταξη και τη δίωξη
- Ανάπτυξη πρωτοβουλιών και δράσεων που αποτρέπουν τη ‘μεταφορά’ του προβλήματος από τη μια περιοχή σε άλλη, εντός του αστικού ιστού
- Ενίσχυση των ειδικών προγραμμάτων ‘**μείωσης βλάβης**’ με έμφαση στην **ψυχοκοινωνική στήριξη** και στη συνδιαλλαγή με τον κοινωνικό περίγυρο
- Έλεγχος όχι μόνο της ζήτησης αλλά **και της προσφοράς** (οδοί εισόδου των ναρκωτικών)
- **Αναθεώρηση των οριζόντιων περικοπών** αναφορικά με τις υπηρεσίες πρώτης γραμμής (υγεία, πρόνοια) και ειδικότερα των θέσεων απασχόλησης σε φορείς παροχής υπηρεσιών σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες
- **Αναδιανομή** οικονομικών και ανθρώπινων **πόρων**, με βάση την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης και τον προσδιορισμό των τομέων προτεραιότητας
- **Επεξεργασία δράσεων ειδικότερης μέριμνας** για την **περίοδο μετάβασης** και μεταβίβασης αρμοδιοτήτων από την κεντρική διοίκηση στο χαμηλότερο επίπεδο διοίκησης, κατά την οποία εντείνονται τα προβλήματα χρήσης των παρεχόμενων υπηρεσιών προνιακού χαρακτήρα- **Αποσαφήνιση πλαισίου παραγωγής κοινωνικής πολιτικής μετά από την εφαρμογή του προγράμματος «Καλλικράτη»**
- Πολιτικές και **δράσεις ενεργητικής κατεύθυνσης προς τον χρήστη** υπηρεσιών υγείας, πρόνοιας (**outreach**)- Εφαρμογή παρεμβάσεων **εκτός (κεντρικής) δομής**, για παράδειγμα με ειδικά κλιμάκια, σε συγκεκριμένες στοχευμένες περιοχές και ομάδες (π.χ δράσεις συμβουλευτικής ΟΑΕΔ)

- **Ισοκατανομή** διαφόρων **φορέων** (ξενώνες για ψυχικά ασθενείς, δομές για τοξικοεξαρτημένους...) στην πόλη και αποφυγή συγκέντρωσής τους σε περιοχές με μικρό αριθμό κατοικιών
- Ανάπτυξη και εφαρμογή δράσεων **ενίσχυσης της πρόσβασης** των ευπαθών κοινωνικών ομάδων στις υπηρεσίες, με προσαρμογή στα ειδικά χαρακτηριστικά τους (π.χ έκδοση ενημερωτικών φυλλαδίων στη μητρική τους γλώσσα) και σε συνεργασία με μη κρατικούς φορείς
- Ενίσχυση του ρόλου των **κοινοτήτων- οργανώσεων των μεταναστών** και **προβολή της δράσης τους**
- **Καταγραφή, αξιολόγηση** και ενδεχόμενη **αναθεώρηση** του είδους των **προνοιακών επιδομάτων** και της διαδικασίας παροχής τους σε σχέση με τις ομάδες-στόχου και σε συνάρτηση με το είδος του κοινωνικού αποκλεισμού που παρατηρείται
- **Αλλαγή ‘παραδείγματος’** όσον αφορά στο διαχωρισμό ανάμεσα στον κόσμο της παραγωγής και τον κόσμο της πρόνοιας, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή εμπειρία και θεώρηση του ασθενή ή του ‘πελάτη’ **όχι μόνο ως καταναλωτή πόρων αλλά και ως παραγωγό πόρων**- Δυνατότητα πρόσβασης στην παραγωγή (αγορά εργασίας) του ‘πελάτη’ του συστήματος πρόνοιας (π.χ παροχή επιδόματος αναπηρίας προκειμένου να διεκδικήσει κάποιος θέση στην αγορά εργασίας)
- **Επανεξέταση** του πλαισίου αρχών και κριτηρίων για τη **διαδικασία πιστοποίησης των Μ.Κ.Ο** που δραστηριοποιούνται στο πεδίο- ανάλυση κόστους/οφέλους διαδικασιών – **Πιστοποίηση με πιο ευέλικτα κριτήρια**
- Δημιουργία των προϋποθέσεων για την βέλτιστη διασύνδεση – **αξιοποίηση διαθέσιμων πόρων σε τοπικό επίπεδο**. Παράδειγμα: το «ανοιχτό σχολείο». Για τη θεσμοθέτηση του το Υπουργείο Παιδείας θέτει τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία βάσει της οποίας το **σχολείο** μπορεί να είναι **ανοιχτό στην τοπική κοινωνία**, ανοιχτό στις κοινωνικές υπηρεσίες, να συνεργάζεται με τις εθελοντικές ομάδες, με τις μη κυβερνητικές οργανώσεις
- **Θεσμική πρόβλεψη** για το ρόλο του **πολλαπλασιαστή** των αποτελεσματικών προγραμμάτων και δράσεων (π.χ 132^ο Σχολείο Γκράβας)

- Δράσεις **καταγραφής και χαρτογράφησης του φάσματος** των δομών, φορέων, υπηρεσιών παροχής κοινωνικής φροντίδας και προστασίας- Εφαρμογή της μεθοδολογίας της έρευνας-δράσης
- **Εκπόνηση οδηγιών με κατευθυντήριες γραμμές** για το σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση προγραμμάτων σε κοινοτικό επίπεδο χρήσιμων για όλους τους επαγγελματίες (κοινωνικών υπηρεσιών και ΜΚΟ)
- **Ανάπτυξη του διαλόγου** μεταξύ επιστημονικής κοινότητας, επαγγελματιών και υπευθύνων φορέων σχετικά με το επιθυμητό μοντέλο συνεργατικότητας στο πεδίο- Δημιουργία προϋποθέσεων για την καλλιέργεια συνεργατικού ήθους και έθους.
- Δημιουργία μιας **κουλτούρας πολιτισμικής ευαισθητοποίησης** και πολιτισμικής επάρκειας για την αντιμετώπιση της ετερότητας
- **Προαγωγή της συνηγορίας** στο μικρο- επίπεδο (υποστήριξη για πρόσβαση στα δικαιώματα) ή μακρο- επίπεδο (lobby).

Αυτοδιοίκηση

- Ενίσχυση των πρωτοβουλιών της σε όλα τα πεδία. Η αυτοδιοίκηση θα πρέπει να αναδειχθεί **ως κυρίαρχος εταίρος στις παρεμβάσεις** που αφορούν την αντιμετώπιση των προβλημάτων.
- Ανάδειξη και ενίσχυση του ρόλου της και **των δυνατοτήτων της (λόγω μικρής κλίμακας δράσης)** στο πεδίο της χαρτογράφησης των ομάδων και των ατόμων που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη υποστήριξης και παροχής προστασίας, καθώς και των φορέων, ενώσεων, πρωτοβουλιών που δραστηριοποιούνται στο πεδίο.
- **Ιεράρχηση προτεραιοτήτων** αναφορικά με την αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων, στο πλαίσιο των πιο 'προβληματικών περιοχών της πόλης
- Ανάληψη **ρόλου συντονιστή** της δράσης των διάσπαρτων φορέων και εθελοντικών οργανώσεων που ασχολούνται με το θέμα – Συμπράξεις με τοπικές κοινωνίες
- Εφαρμογή δράσεων **αποκέντρωσης και διάχυσης των υπηρεσιών** του Δήμου, ισοκατανομή των φορέων και εγκατάσταση δημιουργικών δραστηριοτήτων

- **Μετακίνηση φορέων και υπηρεσιών** πρόνοιας και υγείας- Εφαρμογή ειδικότερων μέτρων που ενισχύουν την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας κάποιων ιδιαίτερα ευάλωτων ομάδων, όπως για παράδειγμα μεταφορά (μια σταθερή ημέρα της εβδομάδας), σε συνεργασία με την τοπική κοινωνία, κινητού ιατρείου ή κοινωνικών υπηρεσιών ή υπηρεσιών ψυχικής υγείας του Δήμου σε κάποιο χώρο και **σε στοχευμένες περιοχές.**

Κοινωνία των πολιτών

- Δραστηριοποίηση με στόχο την ενίσχυση της συμμετοχής και της **συμβολής των ιδίων των χρηστών** στη βελτίωση των παρεχόμενων δημοσίων υπηρεσιών
- **Συμβολή στις δράσεις καταγραφής και τεκμηρίωσης**
- Μέσα από μια ευρύτερη θεώρηση της ‘κοινωνίας των πολιτών’, να δοθεί έμφαση στην **ενεργοποίηση**, ειδικότερα με βάση τις δυνατότητες που δίνει το νέο αυτοδιοικητικό πλαίσιο, διαφόρων συλλόγων και ενώσεων **προς την κατεύθυνση των προγραμμάτων ‘ανοίγματος’ και διασύνδεσης** θεσμών και υπηρεσιών με τις τοπικές κοινωνίες (π.χ ενεργοποίηση σχολικών επιτροπών και συλλόγων γονέων για τη λειτουργική σχέση και σύνδεση του σχολείου με την τοπική κοινωνία)

4.4 Αστική ανασυγκρότηση και παρεμβάσεις στις χρήσεις του δημόσιου χώρου

Κεντρική διοίκηση και θεσμικό πλαίσιο

- Προώθηση δράσεων **ενίσχυσης της εφαρμογής** του υπάρχοντος **θεσμικού πλαισίου**
- **Καταπολέμηση της ανομίας** και αυστηρή τήρηση των διατάξεων
- **Επιβολή αυστηρών προστίμων** όχι με επιλεκτικό τρόπο
- **Επικαιροποίηση** και διασαφήνιση των στόχων και των **κατευθύνσεων για τις αστικές παρεμβάσεις** (Νόμος 2508/1997)
- Χρήση σοβαρών θεσμικών εργαλείων όπως είναι ο **θεσμός της Τράπεζας Γης**

- Εγγραφή της Αθήνας στο **δίκτυο των ευρωπαϊκών μητροπόλεων**- προορισμών, μέσω μεγάλων αστικών παρεμβάσεων
- Οριοθέτηση μιας **κοινής στρατηγικής** που να προβλέπει ισονομία, κοινούς και απαράβατους κανόνες για όλους, οι οποίοι είναι γνωστοί εκ των προτέρων.
- «**Συμφιλίωση**» του **δημοσίου και του ιδιωτικού** με τρόπο που να μην πλήττεται ο κοινωνικός χαρακτήρας της πόλης.
- Ενίσχυση της **εξυπηρέτησης των δομών** και υποδομών της πόλης μέσα στο δημόσιο χώρο
- Εφαρμογή δράσεων και μέτρων προώθησης ενός **συνθετικού τρόπου λειτουργίας του δημόσιου χώρου**, ο οποίος θα συνδυάζει την επιχειρηματικότητα, την κοινή χρήση και το κοινόχρηστο χαρακτήρα του
- **Επεξεργασία** και διαμόρφωση κατάλληλου **θεσμικού πλαισίου λειτουργίας του κοινωνικού επιχειρείν**, καθώς πρόκειται για ένα ξεχωριστό τμήμα της οικονομίας (λειτουργεί με δικό του τρόπο, έχει δικό του επιμελητήριο).
- Ενίσχυση και **επιβράβευση της σωστής και νόμιμης επιχειρηματικότητας**
- **Αξιοποίηση 'εργαλείων' αστικής αναγέννησης** όπως είναι η **τέχνη** και ο **πολιτισμός**, με τρόπο που να ενισχύεται ο κοινωνικός χαρακτήρας και η πρόσβαση όλων των κοινωνικών ομάδων σε τοπικό επίπεδο και όχι να οδηγεί σε μορφές αστικών «εξευγενισμών» (forms of gentrification)
- Καλλιέργεια **αστικής «κουλτούρας»**- αστικής παιδείας και ενίσχυση της έννοιας της συλλογικότητας και του «κοινού καλού».

Αυτοδιοίκηση

- Τήρηση των προδιαγραφών του θεσμικού πλαισίου και **πραγματοποίηση ελέγχων**
- **Ενίσχυση των νέων ευκαιριών** που προβάλλουν σε σχέση με **τη χρήση του δημόσιου χώρου** και τη δημιουργία ενός αισθήματος κοινωνικού συνόλου και μιας νέας αλληλεγγύης, όπως υποδηλώνει η τάση επιστροφής στις πλατείες και δημιουργίας νέων πυρήνων ζωής.

- Έμφαση στην **έννοια του δημότη αντί του κατοίκου**, καθώς η πρώτη τονίζει τη συμμετοχή και τη δραστηριοποίηση με γνώμονα ένα κοινό σκοπό.

Σε ένα γενικότερο επίπεδο επισημάνθηκε ότι η τοπική αυτοδιοίκηση και συγκεκριμένα ο Δήμος θα πρέπει να ενσωματώσει στον τρόπο λειτουργίας του το **ρόλο** (έως ένα σημείο **παιδευτικό**) ενός φορέα που νοιάζεται για το σύνολο, θέτει ένα υπόβαθρο το οποίο λειτουργεί στο σύνολο της πόλης και αφήνει ελεύθερο χώρο για τις προσωπικές ή ομαδικές παρεμβάσεις και προτάσεις.

Ιδιωτική πρωτοβουλία

- Ιδιαίτερη συμβολή στη δημιουργία μιας **νέας 'κουλτούρας'** της πόλης
- Προώθηση της ιδέας των **'νέων' αγορών**
- Ενίσχυση της δημιουργίας ενός **δικτύου δημιουργικών χώρων** για ένα σύνολο επιχειρηματιών
- Προώθηση μιας νέας προσέγγισης της επιχειρηματικότητας μέσα στον αστικό ιστό που δε θα προσδιορίζεται με όρους απληστίας
- Συμβολή στην **ενίσχυση της τοπικής απασχόλησης** και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στις υπο-ανασυγκρότηση γειτονιές.

Ο ρόλος της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, στο συγκεκριμένο πλαίσιο θεώρησης της αστικής ανασυγκρότησης που δίνει έμφαση στη διασφάλιση ωφέλιμων για όλους χρήσεων του δημόσιου χώρου, συνδέεται με την προώθηση μιας καινοτόμου επιχειρηματικότητας που δε θα πρέπει να προσλαμβάνεται ως πανάκεια για όλα τα προβλήματα της πόλης, αλλά ως μια μορφή συμπληρωματικότητας σε ένα γενικότερο πλαίσιο αστικής ανασυγκρότησης. Πρόκειται για το **κοινωνικό επιχειρείν** (επανεπένδυση των κερδών στην επιχείρηση), ένα καινοτόμο επιχειρείν που αναδύεται ως ένα **επιχειρείν επιβίωσης**, ως ένα εργαλείο αντιμετώπισης της ανεργίας και των διαδικασιών προοδευτικού αποκλεισμού πολλαπλών κοινωνικών ομάδων στο τοπικό επίπεδο.

4.5. Διοικητική κουλτούρα και ανθρώπινο δυναμικό

Οι προτάσεις που αφορούν στη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης, ως ένα διακριτό και κρίσιμο πεδίο παρέμβασης, δίνουν έμφαση στην ανάγκη **αλλαγής της διοικητικής κουλτούρας** -όπως αυτή εκδηλώνεται μέσα από τις γραφειοκρατικές διαδικασίες και τις διοικητικές πρακτικές- και στο **ανθρώπινο δυναμικό**.

Ειδικότερα, προτάθηκαν τα εξής:

- **Απλοποίηση** διαδικασιών, **συρρίκνωση γραφειοκρατικών κανόνων**
- Επεξεργασία **ενός πλαισίου δυνατοτήτων** που θα επιτρέπει ένα βαθμό **ευελιξίας** της δημόσιας διοίκησης, η δράση της οποίας θα συνέβαλε καθοριστικά στη ανάληψη πρωτοβουλιών και την ύπαρξη συνεργασιών μεταξύ κινήσεων πολιτών, αυτοδιοίκησης, μη-κυβερνητικών φορέων και δημόσιων οργανισμών
- Ενίσχυση **διοικητικών πρακτικών** βασισμένων σε **αξίες πολιτισμικής ευαισθησίας (value base practice)**
- Έμφαση στη **διαρκή εκπαίδευση, κατάρτιση και ενημέρωση** του στελεχιακού δυναμικού με στόχο τη βελτίωση του βαθμού χρήσης και της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών- Ένταξη των δράσεων εκπαίδευσης και επιμόρφωσης **στο πλαίσιο της διοικητικής μεταρρύθμισης** με έμφαση στην **αλλαγή της κουλτούρας** των διοικητικών λειτουργιών.

Συγκεκριμένα στον τομέα της εκπαίδευσης/κατάρτισης προτάθηκαν:

- Η αναδιοργάνωση του συστήματος επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών
- Εκπαίδευση εκπαιδευτικών σε **θέματα διαχείρισης ομάδων και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης**
- Εκπαίδευση (με **χρήση βιωματικών μεθόδων**) των επαγγελματιών υπηρεσιών υγείας, ψυχικής υγείας, πρόνοιας, φροντίδας και υλοποίηση ειδικών δράσεων επιμόρφωσης για την ανάπτυξη οριζόντιων δεξιοτήτων (π.χ δεξιοτήτων πολιτισμικής επάρκειας) με στόχο την παροχή πιο φιλικών για το χρήστη υπηρεσιών ή την αποτελεσματική συνεργασία με άλλους παράγοντες στο κοινωνικό πεδίο όπως είναι οι διαμεσολαβητές.

4.6 Διαχείριση των πόρων

Το ζήτημα των πόρων (κυρίως οικονομικών) παρουσιάζεται εδώ ως ένα αυτόνομο πεδίο παρέμβασης, ανεξάρτητα από τα επιμέρους πεδία άσκησης πολιτικής, καθώς συνιστά θέμα που τέμνει οριζόντια τις επιμέρους προτάσεις.

Μέσα από αυτό το πρίσμα, επίσης, οι σκέψεις και οι ιδέες που κατατέθηκαν προσεγγίζουν το ζήτημα της εξεύρεσης, της διαχείρισης ή της αποτελεσματικής αξιοποίησης των πόρων από μια γενική μεθοδολογική σκοπιά και δε συνιστούν συγκεκριμένες και αναλυτικές προτάσεις χρηματοδότησης των προτεινόμενων παρεμβάσεων, εκτός κάποιες μεμονωμένες ειδικές αναφορές.

Μία γενικότερη παρατήρηση που σχετίζεται και με την παρούσα οικονομική συγκυρία ήταν ότι οι **διαθέσιμοι πόροι** - είτε αυτοί είναι ανθρώπινοι, είτε είναι οικονομικοί- θα πρέπει να **αναδιανεμηθούν** επειγόντως σε εκείνους τους τομείς και δράσεις όπου υπάρχει μεγαλύτερη ανάγκη. Με αυτό το σκεπτικό **οι περικοπές που έγιναν οριζόντια στον δημόσιο τομέα αποτελούν λάθος στρατηγική**. Για παράδειγμα δεν μπορούν να γίνονται περικοπές με το ίδιο μέτρο σε γραφειοκρατικές υπηρεσίες και σε υπηρεσίες της πρώτης γραμμής, όπως οι υπηρεσίες πρόνοιας οι οποίες μάλιστα σε περίοδο κρίσης θα κληθούν να αντιμετωπίσουν αυξανόμενες ανάγκες.

Σε ειδικότερα πεδία και συγκεκριμένα στο πεδίο της διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών και λήψης κατάλληλων έκτακτων μέτρων, τέθηκε θέμα σωστής διοχέτευσης των διαθέσιμων ευρωπαϊκών πόρων και **σχεδιασμού του προσανατολισμού** που θα πρέπει να έχουν.

Επίσης, όσον αφορά στο ειδικότερο πεδίο των αστικών παρεμβάσεων και στους πόρους που θα πρέπει να εξευρεθούν για την υλοποίησή τους, τονίστηκε ότι στην παρούσα εξαιρετικά δύσκολη δημοσιονομική κατάσταση της χώρας η χρηματοδότηση γίνεται μόνο μέσα από ευρωπαϊκούς πόρους, γεγονός που θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά το σχεδιασμό των

υπό χρηματοδότηση αναπλάσεων. Ως εκ τούτου προκρίνονται λύσεις που θα στηρίζονται σε **επιτυχημένες συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα**.

Ειδικότερη αναφορά έγινε στους τρόπους με τους οποίους η αυτοδιοίκηση αντιμετωπίζει το θέμα των πόρων, στο πλαίσιο της παρούσας οικονομικής συγκυρίας και του νέου αυτοδιοικητικού χάρτη (δήλωση αδυναμίας εξεύρεσης πόρων για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής). Οι σκέψεις και οι προτάσεις που υποβλήθηκαν δίνουν έμφαση σε μια διαπιστούμενη θεσμική 'ανωριμότητα' της αυτοδιοίκησης όσον αφορά στη διαχείριση τόσο των υπαρκτών αρμοδιοτήτων της, όσο και των διαθέσιμων πόρων και προτείνονται ενδεικτικά: α) **αξιοποίηση των δημοτικών τελών**, β) **αναπροσανατολισμός των εσόδων** που προέρχονται π.χ από τα τραπεζοκαθίσματα, ή την παράνομη στάθμευση.

Τέλος, τονίστηκε η ανάγκη αξιοποίησης του **εθελοντισμού, ως 'πόρου'**, στο πλαίσιο της εφαρμογής παρεμβάσεων για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης.

4.7 Ενδυνάμωση οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών

- Δράσεις για την ενδυνάμωση των οργανώσεων που εκπροσωπούν τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες
- Ενίσχυση και **διεύρυνση του ρόλου των κοινοτήτων** και των οργανώσεων των μεταναστών αλλά και των υπόλοιπων οργανώσεων (που δραστηριοποιούνται π.χ σε θέματα υγείας, αναπήρων κλπ)
- **Συμμετοχή** των ίδιων των **ωφελομένων** στις δράσεις και παρεμβάσεις που σχεδιάζονται για λογαριασμό τους (μέσω των οργανώσεων και συλλογικοτήτων που με κάποιο τρόπο εκπροσωπούν τα συμφέροντά τους).

4.8 Δημιουργία δικτύων και ανταλλαγή γνώσης και πληροφόρησης

- Έμφαση στη δημιουργία **ζωντανών** και **όχι γραφειοκρατικοποιημένων δικτύων** κοινωνικών υπηρεσιών με οικολογικές οργανώσεις, πολιτιστικές οργανώσεις ακόμα και με μικρότερες ομάδες πολιτών.
- Ανταλλαγή πληροφοριών και **μεταφορά τεχνογνωσίας** μεταξύ των υπηρεσιών, φορέων, δομών με στόχο τον καλύτερο σχεδιασμό και την ταχύτερη αντιμετώπιση των προβλημάτων
- Ως ειδικότερη επιμέρους δράση ανταλλαγής γνώσεων προτείνεται η **διεπαγγελματική συμβουλευτική**, η οποία συνιστά ένα είδος υποστήριξης από επαγγελματίες ψυχικής υγείας σε επαγγελματίες άλλων κλάδων, προκειμένου να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικότερα θέματα που αφορούν ειδικότερα σε μετανάστες.
- Δημιουργία **συμπράξεων σε τοπικό επίπεδο**.
- Ενθάρρυνση νέων πρωτοβουλιών σε συνδυασμό με την ενίσχυση των υπαρχόντων **ad hoc δικτύων**, προκειμένου να υπάρξουν πιο μόνιμες συνεργασίες.
- Ένταξη πρωτοβουλιών σε ήδη υπάρχουσες δράσεις για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα σε σχέση με το σχεδιασμό και τη λήψη νέων μέτρων, στο βαθμό που προσφέρεται η δυνατότητα κοινών δράσεων, παρά την ύπαρξη διαφορετικών ομάδων-στόχων.
- **Συμπράξεις** πανεπιστημιακών, ερευνητικών ιδρυμάτων, κρατικών και μη φορέων για την ανάπτυξη της απαιτούμενης τεκμηρίωσης- Σχεδιασμός **ειδικών βάσεων κοινωνικών δεδομένων** ανά θεματική (διακρίσεις, υγεία, πρόνοια) και με υποκατηγορίες, για τη συστηματική καταγραφή των πορισμάτων των ερευνών στο πεδίο και **βάση δεδομένων καταγραφής καλών πρακτικών** και προγραμμάτων.
- Δημιουργία **ηλεκτρονικής πλατφόρμας ανταλλαγής απόψεων πάνω σε θέματα καλών πρακτικών**
- Αξιοποίηση με συνθετικό τρόπο της **ηλεκτρονικής πλατφόρμας** του Υπουργείου Παιδείας, η οποία συγκεντρώνει τα παραδοτέα εκπαιδευτικών προγραμμάτων και

δράσεων που εφαρμόστηκαν (από το 1997 μέχρι σήμερα)- Δυνατότητες συνδυασμών από τους εκπαιδευτικούς ποικίλων εργαλείων και υλικών.

Ακολουθεί μια **συνθετική απεικόνιση (Πίνακας 1)** -ανά πεδίο πολιτικής παρέμβασης και ανά επίπεδο/τομέα δράσης- των περισσότερο **εξειδικευμένων μέτρων πολιτικής** που προτάθηκαν και τα οποία μπορούν να συνθέσουν, με επιχειρησιακούς όρους, ένα είδος σχεδίου δράσης.

Πίνακας 1 ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΔΡΑΣΗΣ/ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ
Μεταναστευτική πολιτική και κοινωνική ένταξη	Επιτάχυνση της εφαρμογής του νέου θεσμικού πλαισίου περί παροχής ασύλου και κέντρων υποδοχής με ταυτόχρονη αναθεώρηση των πολιτικών υποδοχής και στέγασης	Κεντρική διοίκηση/θεσμικό πλαίσιο
	Καταγραφή μεταναστών- χαρτογράφηση των ομάδων, των ιδιαιτεροτήτων και των αναγκών, σε συνεργασία με εκπροσώπους φορέων και συλλόγων μεταναστών	Κεντρική διοίκηση/αυτοδιοίκηση/ΜΚΟ
	Ανάγκη περαιτέρω επεξεργασίας και εξειδίκευσης του άρθρου 78 (Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών) του Προγράμματος «Καλλικράτης»	Κεντρική διοίκηση/θεσμικό πλαίσιο
	Έμφαση στο ζήτημα της στέγασης, για την ομάδα των αλλοδαπών που δικαιούνται άσυλο ή βρίσκονται σε καθεστώς προστασίας	Κεντρική διοίκηση
	Αξιοποίηση των καταγεγραμμένων διαμερισμάτων (περίπου 280)- κληροδοτήματα του Υπουργείου Υγείας ή των Δήμων για την κάλυψη των αναγκών στέγασης	Κεντρική διοίκηση
	Έμφαση στις δράσεις που αφορούν στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας- παροχή δυνατοτήτων πραγματοποίησης μαθημάτων ελληνομάθειας από μη- κρατικές δομές	Κεντρική διοίκηση
	Πλήρης ενεργοποίηση του θεσμού των Συμβουλίων Ένταξης Μεταναστών	Αυτοδιοίκηση
	Συγγραφή ενημερωτικών φυλλαδίων σε πολλές γλώσσες για την διευκόλυνση της πρόσβασης στην ενημέρωση από άτομα με ανεπαρκή γνώση της ελληνικής γλώσσας	Κεντρική διοίκηση/Αυτοδιοίκηση

ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΔΡΑΣΗΣ/ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ
Πρόληψη της εγκληματικότητας, καταπολέμηση οργανωμένου εγκλήματος και αντιμετώπιση θεμάτων δημόσιας τάξης και ασφάλειας	Ενεργοποίηση του Κεντρικού Συμβουλίου Πρόληψης της Εγκληματικότητας	Κεντρική διοίκηση/θεσμικό πλαίσιο
	Διασύνδεση της αστυνομίας με άλλους φορείς παρέμβασης στο πεδίο	Κεντρική διοίκηση
	Προτεραιότητα σε σχέδια δράσης που αφορούν στην καταπολέμηση της διαφθοράς στους κόλπους της αστυνομίας	Κεντρική διοίκηση
	Επεξεργασία ειδικών μέτρων που θα διευκολύνουν την πρόσβαση των αλλοδαπών στη δικαιοσύνη και την αστυνομία (εξασφάλιση μαρτύρων) για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος	Κεντρική διοίκηση/ΜΚΟ/ενώσεις μεταναστών
	Διερεύνηση της εφαρμογής του νόμου περί <i>trafficking</i>-Αντιμετώπιση του εργασιακού <i>trafficking</i>	Κεντρική διοίκηση
	Εφαρμογή δράσεων για την προστασία των θυμάτων <i>trafficking</i>	Κεντρική διοίκηση/ αυτοδιοίκηση/ΜΚΟ
	Ενίσχυση της χρηματοδότησης της σχετικής έρευνας με έμφαση στις δράσεις καταγραφής και τεκμηρίωσης	Κεντρική διοίκηση
	Προώθηση ρύθμισης περί εμπορικών δραστηριοτήτων με την εξεύρεση ειδικών χώρων στέγασης για το μικροεμπόριο.	Κεντρική διοίκηση
	- Ενεργοποίηση των «τοπικών συμβάσεων πρόληψης» (βλ. Εργαλεία – ΤΟΣΠΕ) - Εκστρατείες ψύχραιμης ενημέρωσης της τοπικής κοινωνίας	Κεντρική διοίκηση/αυτοδιοίκηση

ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΔΡΑΣΗΣ/ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ
Κοινωνική συνοχή και προστασία ευπαθών κοινωνικών ομάδων	Αξιοποίηση νέου κώδικα νόμων περί ναρκωτικών που είναι υπό διαμόρφωση	Κεντρική διοίκηση
	Ενίσχυση των ειδικών προγραμμάτων 'μείωσης βλάβης' με έμφαση στην ψυχοκοινωνική στήριξη και στη συνδιαλλαγή με τον κοινωνικό περίγυρο	Κεντρική διοίκηση/αυτοδιοίκηση
	Αναθεώρηση των οριζόντιων περικοπών αναφορικά με τις υπηρεσίες πρώτης γραμμής (υγεία, πρόνοια)	Κεντρική διοίκηση
	Εφαρμογή παρεμβάσεων εκτός (κεντρικής) δομής	Κεντρική διοίκηση/αυτοδιοίκηση
	Ισοκατανομή στην πόλη διαφόρων φορέων και υπηρεσιών (ξενώνες για ψυχικά ασθενείς, δομές για τοξικοεξαρτημένους, κλπ.)	Κεντρική διοίκηση/αυτοδιοίκηση
	Καταγραφή, αξιολόγηση και ενδεχόμενη αναθεώρηση του είδους των προνοιακών επιδομάτων	Κεντρική διοίκηση
	Αναθεώρηση πλαισίου πιστοποίησης ΜΚΟ –χρήση πιο ευέλικτων κριτηρίων	Κεντρική διοίκηση
	Θεσμική πρόβλεψη για το ρόλο του πολλαπλασιαστή των αποτελεσματικών προγραμμάτων και δράσεων (π.χ 132^ο Σχολείο Γκράβας)	Κεντρική διοίκηση
	Εκπόνηση οδηγιών με κατευθυντήριες γραμμές για το σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση προγραμμάτων σε κοινοτικό επίπεδο	Κεντρική διοίκηση
	Μεταφορά, σε συνεργασία με την τοπική κοινωνία, κινητού ιατρείου ή κοινωνικών υπηρεσιών ή υπηρεσιών ψυχικής υγείας του Δήμου σε κάποιο χώρο και σε στοχευμένες περιοχές	Κεντρική διοίκηση/αυτοδιοίκηση
Αστική ανασυγκρότηση και παρεμβάσεις στις χρήσεις του δημόσιου χώρου	Καταπολέμηση της ανομίας και αυστηρή τήρηση των διατάξεων	Κεντρική διοίκηση
	Επιβολή αυστηρών προστίμων όχι με επιλεκτικό τρόπο	Κεντρική διοίκηση
	Χρήση σοβαρών θεσμικών εργαλείων όπως είναι ο θεσμός της Τράπεζας Γης	Κεντρική διοίκηση
	Επεξεργασία και διαμόρφωση κατάλληλου	Κεντρική

	θεσμικού πλαισίου λειτουργίας του κοινωνικού επιχειρείν	διοίκηση/κοινωνία των πολιτών/ιδιωτική πρωτοβουλία
	Αξιοποίηση 'εργαλείων' αστικής αναγέννησης (τέχνη και πολιτισμός)	Κεντρική διοίκηση/αυτοδιοίκηση/κοινωνία των πολιτών
	Ενίσχυση της δημιουργίας ενός δικτύου δημιουργικών χώρων για ένα σύνολο επιχειρηματιών	Ιδιωτική πρωτοβουλία

ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	ΕΠΙΠΕΔΟ ΔΡΑΣΗΣ/ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ
Διοικητική κουλτούρα και ανθρώπινο δυναμικό	Εκπαίδευση εκπαιδευτικών σε θέματα διαχείρισης ομάδων και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης	Κεντρική διοίκηση
	Εκπαίδευση (με χρήση βιωματικών μεθόδων) των επαγγελματιών υπηρεσιών υγείας, ψυχικής υγείας, πρόνοιας, φροντίδας και υλοποίηση ειδικών δράσεων επιμόρφωσης για την ανάπτυξη οριζόντιων δεξιοτήτων (π.χ δεξιοτήτων πολιτισμικής επάρκειας)	Κεντρική διοίκηση/αυτοδιοίκηση/ΜΚΟ
Διαχείριση των πόρων	Αξιοποίηση των δημοτικών τελών	Αυτοδιοίκηση
	Αναπροσανατολισμός των εσόδων που προέρχονται π.χ από τα τραπεζοκαθίσματα, ή την παράνομη στάθμευση.	Αυτοδιοίκηση
Δημιουργία δικτύων και ανταλλαγή γνώσης και πληροφόρησης	Ανάπτυξη δράσεων Διεπαγγελματική συμβουλευτικής	Κεντρική διοίκηση/αυτοδιοίκηση/ΜΚΟ
	Σχεδιασμός ειδικών Βάσεων κοινωνικών δεδομένων ανά θεματική (διακρίσεις, υγεία, πρόνοια) και Βάσης δεδομένων καταγραφής καλών πρακτικών και προγραμμάτων	Κεντρική διοίκηση/αυτοδιοίκηση/ερευνητικοί φορείς/κοινωνία των πολιτών

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ

Όπως αναφέρθηκε στην εισαγωγική παρουσίαση του καινοτόμου εργαστηρίου, η **ανάδειξη συμπράξεων ή συνεργειών μεταξύ πρωτοβουλιών και κινήσεων πολιτών, κεντρικής διοίκησης, αυτοδιοίκησης, κυβερνητικών και άλλων φορέων**, συνιστά έναν από τους βασικούς στόχους του συγκεκριμένου εργαστηρίου και ταυτόχρονα ένα μεθοδολογικό εργαλείο προσέγγισης των ιδιαίτερα σύνθετων προβλημάτων του κέντρου της πρωτεύουσας.

Από την επεξεργασία του συνόλου των ιδεών και των προτάσεων αναδείχθηκαν δυνατότητες επεξεργασίας συνεργειών που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των επιμέρους προβλημάτων.

Η παρουσίαση των συνεργειών αφορά στην καταγραφή και συστηματοποίηση των ειδικότερων δράσεων (ανά πεδίο παρέμβασης) στα οποία θα μπορούσαν να αναπτυχθούν συνέργειες, αλλά και σε συγκεκριμένες ήδη εφαρμοσμένες συνέργειες. Στην αποτύπωση αυτών των συμπράξεων, φαίνεται ότι υπάρχουν προτεινόμενες δράσεις που μπορεί να αφορούν ταυτόχρονα σε δύο πεδία παρέμβασης.

Με δεδομένο, τέλος, ότι το επίσημο *Σχέδιο Δράσης για την Αθήνα* περιλαμβάνει μια σειρά μέτρων και παρεμβάσεων που εντάσσονται σε ένα πλαίσιο, δομημένο με βάση αρμοδιότητες φορέων γύρω από κάποιους στρατηγικούς στόχους, κρίθηκε σκόπιμο στην απεικόνιση των συνεργειών που ακολουθεί να καταγράφεται η (ανά πεδίο πολιτικής) **ύπαρξη σύνδεσης ή συμπληρωματικότητας των προτεινόμενων δράσεων**

με τα επίσημα μέτρα πολιτικής.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ & ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ
ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΣΥΝΕΡΓΕΙΩΝ

Ουδές δράσεις-Προτάσεις	ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ				ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΕΠΙΣΗΜΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ
	Κεντρική διοίκηση	Αυτοδιοίκηση	Κοινωνία πολιτών	Ιδιωτική πρωτοβουλία	
αλλοδαπών που δικαιούνται πρόσβαση στο οίηση διαθέσιμων κληροδοτημάτων Υπ. Υγείας	*	*	*	*	√
ης κοινωνικής ένταξης – αξιοποίηση θεσμικών	*	*	*		√
και της κοινωνικής πρόληψης της	*	*	*	*	
σης ως μηχανισμού ένταξης	*	*	*		√
ισμού του έργου φορέων & οργανώσεων που άσκησης κοινωνικής πολιτικής	*	*	*		
ής δομής-‘‘Ανοιγμα’’ και διασύνδεση κεντρικών τις τοπικές κοινωνίες (Συμπράξεις ΟΑΕΔ,	*	*	*		√
ων, χαρακτηριστικών, αναγκών	*	*	*		√
ορές	*	*	*		
ης μεταξύ μεταναστών & φορέων της διοίκησης	*	*	*		
οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών	*	*	*		

Οριζόντιες δράσεις- Προτάσεις	ΣΥΝΕΡΓΕΙΕΣ				ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΕΠΙΣΗΜΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ
	Κεντρική διοίκηση	Αυτοδιοίκηση	Κοινωνία πολιτών	Ιδιωτική πρωτοβουλία	
Επιδιώκονται στο πλαίσιο του θεσμικού πλαισίου	*	*			
Επιδιώκονται στο πλαίσιο του εθνικού και τοπικού στοιχείου- ενίσχυση του κοινωνικού και οικονομικού	*	*	*	*	√
Επιδιώκονται στο πλαίσιο της ποιότητας	*	*	*	*	
Επιδιώκονται στο πλαίσιο της αστικής παιδείας, σε συνδυασμό με τη κοινωνικού συνόλου	*	*	*	*	
Επιδιώκονται για την άσκηση πολιτικών και την εφαρμογή πρακτικής ανασυγκρότησης και της ενίσχυσης της	*	*	*	*	√
Επιδιώκονται στο πλαίσιο των 'πόρων' – δημιουργία συνδέσεων	*	*	*	*	
Επιδιώκονται στο πλαίσιο της συνέργειας/συνεργατικότητας που επιδιώκεται	*	*	*	*	
Επιδιώκονται στο πλαίσιο της επεξεργασίας οδηγών καλών πρακτικών και καλών πρακτικών	*	*	*		
Επιδιώκονται στο πλαίσιο της ασίας σχεδίων αξιοποίησης όλων των διαθέσιμων	*	*	*	*	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

‘ΕΡΓΑΛΕΙΑ’ ΔΡΑΣΗΣ

Τα παράλληλα θεματικά εργαστήρια στηρίχτηκαν επίσης στην παρουσίαση ορισμένων διαθέσιμων **θεσμικών και άλλων ‘εργαλείων’**. Η αξιοποίηση αυτών των εργαλείων έγινε είτε με τη μορφή υποδειγμάτων καλών πρακτικών, είτε με τη μορφή της μελέτης- περίπτωσης, είτε απλά ως μια αφετηρία για να αναπτυχθεί η συζήτηση γύρω από τα προβλήματα. Ο όρος ‘εργαλείο’ χρησιμοποιείται εδώ και για τις ιδιωτικές πρωτοβουλίες και δράσεις που περιελάμβανε το πρόγραμμα του τρίτου παράλληλου εργαστηρίου.

Πρόκειται για τα εξής ‘εργαλεία’:

- Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας (ΤΟΣΠΕ)
- Συμβούλια Ένταξης μεταναστών (ΣΕΜ)
- «Ανοιχτό σχολείο»: το παράδειγμα του 132^{ου} σχολείου στην Γκράβα
- Πόλη και ναρκωτικά- παρέμβαση στη γειτονιά: Πρόγραμμα απεξάρτησης της Θεραπευτικής Κοινότητας Διάβαση
- Διαγωνισμός «Αθήνα χ 4»
- Μελέτη για το Γεράνι από τη ΜΚΟ Sarcha
- Πρόγραμμα αστικών καλλιεργειών του ΚΕΘΕΑ με ΥΠΕΚΑ και Γεωπονική Σχολή
- 'Parapera'
- Co-working 'Loft2Work'

Για την καλύτερη ανάδειξη των στοιχείων που καθιστούν τις εν λόγω δράσεις μεθοδολογικά εργαλεία και για να υπάρξει η δυνατότητα πολλαπλών συγκριτικών αναγνώσεων, επιλέχθηκε να παρουσιαστούν σε μια σχηματοποιημένη απεικόνιση που δομείται από τα εξής στοιχεία:

α) 'ταυτότητα' του εργαλείου (θεσμικό ή μη, ιδιωτική πρωτοβουλία, άλλο),

β) πεδίο παρέμβασης

γ) εμπλεκόμενοι

δ) στόχοι

ε) στοιχεία μεθοδολογίας της παρέμβασης

στ) καινοτόμα στοιχεία (αν υπάρχουν)

ζ) στοιχεία αξιολόγησης- αποτελέσματα

Στην παρακάτω παρουσίαση δεν περιλαμβάνονται –για λόγους έλλειψης διαθέσιμων ακόμα στοιχείων- τα Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών, καθώς συνιστούν έναν νέο θεσμό σε φάση ενεργοποίησης (τόσο στο Δήμο της Αθήνας όσο και σε άλλους δήμους).

ΤΟΠΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (ΤΟΣΠΕ)	
Ήταυτότητα Έργαλείου	Θεσμός – Θέσπιση το 1999 ως «Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας» και τροποποίηση με νόμο 2005 σε «Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης Παραβατικότητας» (η μετονομασία προκάλεσε ασάφεια) – Σύσταση ομάδας διοίκησης έργου που επεξεργάστηκε τις βασικές αρχές λειτουργίας τους
Πεδίο παρέμβασης	Πρόληψη και εγκληματικότητα (σε μικρή κλίμακα, εγκλήματα του δρόμου και όχι οργανωμένο έγκλημα)
Εμπλεκόμενοι	Τοπική κοινωνία: κάτοικοι, φορείς, ενώσεις, θεσμοί σε τοπικό επίπεδο & αστυνομία
Στόχοι	Ενεργοποίηση πολιτών, συμμετοχή στην πρόληψη, ενίσχυση κοινωνικής αλληλεγγύης και ανάπτυξη επωφελών συνεργειών
Μεθοδολογία παρέμβασης	Στηρίζεται στη γαλλική «σχολή» περί πρόληψης και συμμετοχικής αντεγκληματικής πολιτικής και όχι στην προσέγγιση με όρους κοινοτικής αστυνόμευσης (community policing)- Πρόβλεψη για δημιουργία τοπικών συμβουλίων με εθελοντική συμμετοχή κατοίκων οι οποίοι έχουν μια ειδικότητα (κοινωνιολόγοι, ψυχολόγοι, δικαστικοί, δημοσιογράφοι, εκπρόσωποι συλλόγων) και συμμετοχή εκπροσώπου της αστυνομίας από το τοπικό αστυνομικό τμήμα Ρόλος των μελών του συμβουλίου: συνεργασία με άλλους αρμόδιους φορείς για την καταγραφή των προβλημάτων της γειτονιάς (όχι μόνο προβλήματα εγκληματικότητας αλλά προβλήματα της γειτονιάς, π.χ κακός φωτισμός, που μπορεί να συνδέονται με την εγκληματικότητα) και όχι καταγραφή της εγκληματικότητας και αναφορές στην αστυνομία – Συνέργειες με τοπικούς φορείς («τοπικές συμβάσεις πρόληψης»)- Συλλογή στοιχείων με κατάλληλα επεξεργασμένο εργαλείο (ερωτηματολόγιο)
Καινοτομίες	Ενεργοποίηση και παρέμβαση στο τοπικό επίπεδο , ως ιδανικό επίπεδο δράσης αναφορικά με τη διάγνωση των προβλημάτων και την ενίσχυση της κοινωνικής αλληλεγγύης – συμμετοχή σε εθελοντική βάση και έρευνα από τους ίδιους τους εμπλεκόμενους
Αποτελέσματα	Αδρανής θεσμός: ιδρύθηκαν πολλά συμβούλια αλλά λειτούργησαν ελάχιστα στην πράξη λόγω: α) δημιουργίας σύγχυσης περί της φιλοσοφίας του 'εργαλείου' (ταύτισή του με μια ιδιότυπη μορφή αστυνόμευσης), β) έλλειψης χρηματοδότησης, γ) πολιτικού κόστους και πολιτικής ευθύνης των αιρετών αρχόντων αναφορικά με τη διαχείριση των θεμάτων μικροεγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο

ΤΟ «ΑΝΟΙΧΤΟ» ΣΧΟΛΕΙΟ: ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ 132 ^{ου} ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΓΚΡΑΒΑΣ	
Ήταυτότητα Έργαλείου	Προγράμματα και επιμέρους δράσεις στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού θεσμού, σε τοπικό επίπεδο ➤ Μαθήματα ελληνικών για μετανάστες γονείς από εθελοντές δασκάλους ➤ Προγράμματα για γονείς, μαθητές, εκπαιδευτικούς στον τομέα της πρόληψης σε συνεργασία με το ΚΕΘΕΑ (δεξιότητες ζωής) ➤ Μαθήματα μητρικής γλώσσας των μαθητών ➤ Ενδοσχολική επιμόρφωση εκπαιδευτικών ➤ Προγράμματα σίτισης μαθητών σε συνεργασία με το Δήμο Αθηναίων

	➤ Συνεργασία με ΜΚΟ (Βαβέλ) για δράσεις ψυχολογικής υποστήριξης μαθητών
Πεδίο παρέμβασης	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών και προστασία ευπαθών ομάδων
Εμπλεκόμενοι	Η σχολική κοινότητα (εκπαιδευτικοί, γονείς, μαθητές)- Η τοπική κοινωνία- Η αυτοδιοίκηση- ΚΕΘΕΑ- Πανεπιστήμιο- ΜΚΟ
Στόχοι	“Άνοιγμα” του σχολείου στην τοπική κοινωνία- Δημιουργία συνεργασιών σε όλα τα επίπεδα- Καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και της σχολικής διαρροής- Ενίσχυση των μαθησιακών αποτελεσμάτων- Άρση στερεοτύπων και καλλιέργεια πολιτισμικής ευαισθησίας- προστασία παιδιών που βρίσκονται σε “κίνδυνο” και προάσπιση δικαιωμάτων των παιδιών- Ενδυνάμωση εκπαιδευτικού προσωπικού- Καλλιέργεια μιας σταθερής δυναμικής εξωστρέφειας του σχολείου
Μεθοδολογία παρέμβασης	Διερεύνηση και καταγραφή των προβλημάτων εν όψει σχεδιασμού στοχευμένων δράσεων- Προσέγγιση και προσέλευση στο σχολείο των μεταναστών γονιών μέσα από την καλλιέργεια του σεβασμού και της αναγνώρισης της γλώσσας και της κουλτούρας τους- Εμπλοκή τους στις δράσεις του σχολείου- Επικέντρωση σε αξίες - Αξιοποίηση, με κοινωνικό και εκπαιδευτικό στόχο, της ετερογένειας και της πολιτισμικής ποικιλίας- Αξιοποίηση πολλαπλών συνεργασιών – Χρήση βιωματικών μεθόδων στην εκπαίδευση- σχεδιασμός και εφαρμογή δράσεων βάσει αναγκών (π.χ δημιουργία πολύγλωσσων σχολικών ανακοινώσεων)- Αξιοποίηση μαθητών διαμεσολαβητών (σε θέματα βίας ή συμπεριφοράς)- Οργάνωση συμμετοχικών εκδηλώσεων- Ανάπτυξη δράσεων στον τομέα του πολιτισμού- Αξιοποίηση εθελοντισμού – Επιστημονική τεκμηρίωση της δράσης
Καινοτομίες	Το σύνολο των στοιχείων που αναφέρονται παραπάνω ως μεθοδολογία παρέμβασης ήταν καινοτόμα, με δεδομένο το πλαίσιο λειτουργίας του σχολείου στην Ελλάδα, ειδικότερα κατά την περίοδο που άρχισαν να εφαρμόζονται ως συγκεκριμένες δράσεις (τέλη δεκαετίας 90)
Αποτελέσματα	Πολύ σημαντικά και εξαιρετικά θετικά αποτελέσματα σε όλα τα επίπεδα: ➤ Ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης των γονέων μεταναστών- δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης προς το σχολείο και προς τους φορείς της διοίκησης ➤ Καταπολέμηση φαινομένων ρατσισμού στο εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον του σχολείου ➤ Ενεργός συμμετοχή όλων των μερών στις δράσεις του σχολείου ➤ Οικοδόμηση σχέσεων συνεργασίας μεταξύ γονέων μεταξύ τους (μετανάστες/Έλληνες), μεταξύ γονέων και σχολείου και μεταξύ εκπαιδευτικών ➤ Βελτίωση μαθησιακών αποτελεσμάτων μαθητών ➤ Μείωση εκδηλώσεων βίας και επιθετικότητας ➤ Ανάπτυξη ειδικών δεξιοτήτων (διαχείρισης της ετερογένειας) και ενίσχυση των εκπαιδευτικών ➤ Παραγωγή έργων τέχνης ➤ Άρση γραφειοκρατικών εμποδίων και διασύνδεση με άλλες δομές ➤ Επιτυχείς συνεργασίες σε πολλαπλά επίπεδα (τοπική κοινωνία, δημόσιοι και μη φορείς, πανεπιστήμιο)

«ΠΟΛΗ & ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ» - ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΤΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΑΒΑΣΗΣ (ΚΕΘΕΑ)	
Ήταυτότητα Έργαλείου	Πρόγραμμα στο πλαίσιο του οργανωμένου κοινοβίου της θεραπευτικής κοινότητας
Πεδίο παρέμβασης	Απεξάρτηση από ναρκωτικά –επανάταξη- πρόληψη- άρση του κοινωνικού αποκλεισμού
Εμπλεκόμενοι	Μέλη της θεραπευτικής κοινότητας και οι οικογένειές τους - κάτοικοι γειτονιάς- τοπική αυτοδιοίκηση- τοπικό δίκτυο σχολείων
Στόχοι	Αλληλεπίδραση με το κοινωνικό σύνολο, εμπλοκή και συμμετοχή στα προβλήματα της πόλης των ανθρώπων που είναι σε απεξάρτηση- δημιουργία σχέσεων με τη γειτονιά – Άρση αποκλεισμού, καταπολέμηση στίγματος και ρατσισμού μέσω της ευαισθητοποίησης των κατοίκων και της αλληλεπίδρασης
Μεθοδολογία παρέμβασης	Δουλειά στο «πεδίο»- Εθελοντικός και ανοιχτός χαρακτήρας του προγράμματος, συμβολικό και πραγματικό άνοιγμα του χώρου στην κοινότητα, δυνατότητα επίσκεψης και επικοινωνίας με κατοίκους, προγράμματα οικογενειακής στήριξης των γονέων των χρηστών, ανάληψη πρωτοβουλιών και πραγματοποίηση συγκεκριμένων δράσεων στη γειτονιά (π.χ καθάρισμα από κοινού ενός εγκαταλελειμμένου μικρού θεάτρου μέσα σε ένα πάρκο) - προώθηση της ιδέας του ενεργού πολίτη
Καινοτομίες	Ο 'ανοικτός' και δυναμικός χαρακτήρας της παρέμβασης, ανάδειξη κάθε χρόνο μιας ανάλογης δράσης μέσα από την ίδια τη γειτονιά- δημιουργία δυναμικού πλαισίου αλληλεπίδρασης της ομάδας των χρηστών με την κοινότητα
Αποτελέσματα	Ιδιαίτερα θετικά: επιτυχές άνοιγμα στην τοπική κοινωνία- ανάπτυξη κοινωνικής δυναμικής γύρω από συγκεκριμένα προβλήματα και τρόπους επίλυσής τους - άρση των προκαταλήψεων και ενίσχυση της αυτοεικόνας των ατόμων που βρίσκονται στην απεξάρτηση- καλλιέργεια της έννοιας του πολίτη- ευαισθητοποίηση της κοινωνίας, συμμετοχή νέων πληθυσμών (μετανάστες) και παρέμβαση στο επίπεδο της πρόληψης

ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ «ΑΘΗΝΑ Χ4»	
Ήταυτότητα Έργαλείου	Ολοκληρωμένη αρχιτεκτονική πρόταση που βραβεύτηκε στο πλαίσιο διαγωνισμού της Εταιρείας ενοποίησης αρχαιολογικών χώρων, του ΥΠΕΚΑ με τη χορηγία της Εθνικής Τράπεζας
Πεδίο παρέμβασης	Παρεμβάσεις στον αστικό χώρο (περιοχή Κεραμεικού)
Εμπλεκόμενοι	Για την ανάπτυξη του σχεδιασμού: νέοι αρχιτέκτονες, ΥΠΕΚΑ, Εταιρεία υλοποίησης αρχαιολογικών χώρων Στο πλαίσιο του σχεδιασμού: όλοι οι κάτοικοι του νέου οικοδομικού τετραγώνου, η αυτοδιοίκηση, ο ιδιωτικός τομέας
Στόχοι	Να γίνει το κέντρο της Αθήνας βιώσιμο- Η δημιουργία ενός νέου τύπου αστικού ιστού - παρεμβάσεις και σχεδιασμοί του χώρου με κοινωνικό αντίκτυπο, δημιουργία πυρήνα ζωής όπου οι κάτοικοι μοιράζονται την ίδια ταυτότητα και μαθαίνουν να έχουν ενδιαφέρον για το δημόσιο χώρο και να αναπτύσσουν ενεργό ρόλο σε σχέση με τη λειτουργία του
Μεθοδολογία παρέμβασης	Η παρέμβαση είχε ως δεδομένο πλαίσιο τη δημιουργία νέου κυττάρου στη θέση του υπάρχοντος μικρού οικοδομικού τετραγώνου με τις μικρές ιδιοκτησίες, μέσω της ενοποίησης 4 οικοδομικών τετραγώνων ✓ Σχεδιασμός όχι μόνο με αισθητικά κριτήρια, αλλά με μια λογική λειτουργικής δομής με κοινωνικό αντίκτυπο ✓ Έμφαση στη σημασία των αστικών υποδομών (π.χ υπόγειο

	δίκτυο συλλογής απορριμάτων, υπέργειο δίκτυο νερού) ✓ Προτάσεις για λύσεις ανάλογα με συγκεκριμένα προβλήματα (πχ σταθμοί αυτοκινήτων σε κτίρια και όχι υπόγειοι)
Καινοτομίες	Δημιουργία μιας «εξωστρεφούς εσωτερικότητας», ενός «παραδείσου» μέσα στην πόλη (εσωτερικός περιτοιχισμένος κήπος στα όρια του νέου οικοδομικού τετραγώνου με έξοδο προς ένα δίκτυο πεζοδρόμων)- νέος τύπος δημόσιου χώρου- ενεργοποίηση του θεσμού του διαχειριστή του ενεργού οικοδομικού τετραγώνου (ένας άνθρωπος που εναλλάσσεται, κατά τα πρότυπα του διαχειριστή της πολυκατοικίας) και αναλαμβάνει τα θέματα που σχετίζονται με το δημόσιο χώρο
Αποτελέσματα	Προβλέπεται να είναι θετικά σε πολλαπλά επίπεδα: περιβαλλοντικό, κοινωνικό, οικονομικό επίπεδο- Συνειδητοποίηση, συμμετοχή και ενεργοποίηση πολίτη στο πλαίσιο μιας νέας ταυτότητας της γειτονιάς, οικονομία πόρων, δυνατότητα συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα και ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρήσεων μέσα σε ένα αστικό περιβάλλον που εμπνέει και παρέχει δυνατότητες

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΤΟ ΓΕΡΑΝΙ ΤΗΣ SCHOOL OF ARCHITECTURE FOR ALL (SARCHA)	
΄Ταυτότητα Έργου	Πρόταση της μη κερδοσκοπικής οργάνωσης στο ΥΠΕΚΑ βάσει ανοιχτής πρόσκλησης
Πεδίο παρέμβασης	Αστικές παρεμβάσεις
Εμπλεκόμενοι	Ομάδα 30 αρχιτεκτόνων/ ΥΠΕΚΑ- συνεργασία με Κτηματολόγιο
Στόχοι	Εμπλοκή των ανθρώπων που ζουν ή εργάζονται στην περιοχή στην παραγωγή της γνώσης σχετικά με την περιοχή (<i>the Gerani commons</i>)- Παραγωγή της απαιτούμενης τεκμηρίωσης για παρεμβάσεις μέσα από συγκέντρωση δεδομένων- Έμφαση στην κοινή χρήση των δημοσίων κτιρίων της περιοχής (σημεία πληροφόρησης): ανασχεδιασμός και δημιουργία δικτύου – ανάταξη των πόρων- Δημιουργία κέντρου καινοτομίας πρακτικών επαγγελματιών στην περιοχή- Υλοποίηση projects από κοινού με τους ιδιοκτήτες ή τους ιδιώτες, δημιουργία δομών αποσυνδεδεμένων από τη γραφειοκρατία που θα επιτρέπουν την άμεση παραγωγή και τη σύνδεση των ανθρώπων με την οικονομία μέσα από την εφαρμογή εναλλακτικών προτάσεων: παροχή δυνατοτήτων και μέσων
Μεθοδολογία παρέμβασης	Καταγραφή όλων των πόρων: εθνοτήτων, χρήσεων, δημοσίων/ ιδιωτικών κτιρίων, χτισμένων και άκτιστων χώρων (ψηφιακοί χάρτες)- Υπέρβαση της διάκρισης ιδιωτικό-δημόσιο, επεξεργασία της έννοιας του κοινόχρηστου χώρου- Εργαλεία: τα ψηφιακά και χωρικά δεδομένα- Έμφαση στα common resources
Καινοτομίες	Νέα θεώρηση της πόλης: κοινός πόρος (ανθρώπινοι, υλικοί και φυσικοί πόροι όπως ηλιασμός, χλωρίδα, οσμές, μικροκλίμα περιοχής) – Προτάσεις για πολλαπλές χρήσεις του εσωτερικού των κτιρίων και των άκτιστων χώρων (π.χ. τάρτσες)- Σχεδιασμός πρωτότυπων βραβευμένων παιχνιδιών (πολύπολη) με ρόλους και με εναλλακτικό νόμισμα τις γνώσεις (σαρκονόμισμα) όπου τα άτομα ασκούνται, μέσω των ρόλων που αναλαμβάνουν (μεγαλοιδιοκτήτες, άνεργοι, ναρκομανείς...) να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα που έχει κάθε οικοδομικό τετράγωνο μέσα από τη συνεργασία ή να γίνεται ο καθένας ερευνητής των πόρων της περιοχής του και να παίρνει πόντους όταν δίνει σωστές πληροφορίες
Αποτελέσματα	Προσδοκώμενα αποτελέσματα: οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση, μέσω της αξιοποίησης των κοινών πόρων σε μια

	περιοχή, την ευελιξία στην παραγωγή προτάσεων και παρεμβάσεων με βάση τα πραγματικά δεδομένα, τη σύμπραξη του δημόσιου/ιδιωτικού και τη δημιουργία ενός κοινόχρηστου χώρου που συμφιλιώνει πολλαπλές χρήσεις
--	--

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ ΚΕΘΕΑ (ΛΟΦΟΣ ΤΟΥ ΣΤΡΕΦΗ)	
Ήαυτότηα έργαλείου	Πρόγραμμα παρέμβασης της «Διάβασης» σε συνεργασία με το ΥΠΕΚΑ και τη Γεωπονική Σχολή
Πεδίο παρέμβασης	Απεξάρτηση από τα ναρκωτικά – επανένταξη στην κοινωνία
Εμπλεκόμενοι	Οι νέοι της θεραπευτικής κοινότητας- Υπουργείο Περιβάλλοντος – Γεωπονική σχολή – τοπική κοινωνία
Στόχοι	Επανένταξη στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία των απεξαρτημένων νέων, μέσα από τη δημιουργία δυνατοτήτων για εργασία και οικονομική αυτονομία σε μια μικρής κλίμακας παρέμβαση
Μεθοδολογία παρέμβασης	Αυτοδιαχειριζόμενο εγχείρημα, δημιουργία μιας μικρής παραγωγικής μονάδας προγράμματος αστικών καλλιεργειών – σύνδεση με δημοτική αγορά για διάθεση των παραγόμενων προϊόντων από τους ίδιους- ενημέρωση της τοπικής κοινότητας για την όλη προσπάθεια – έμφαση στην προσωπική ταύτιση με το είδος της παρέμβασης
Καινοτομίες	Έμφαση στον πρακτικό και συγκεκριμένο χαρακτήρα μιας δράσης που έχει νόημα για το άτομο και για την ομάδα
Αποτελέσματα	Θετικά αποτελέσματα για το άτομο και την ομάδα που ενισχύονται από τις δυνατότητες συνεργασιών με άλλα προγράμματα της Διάβασης στην περιφέρεια, δικτύωσης και αλληλο-υποστήριξης.

“PARAPERA”	
Ήαυτότηα έργαλείου	Ιδιωτική πρωτοβουλία- «Πολυχώρος»- αγορά/ νέα μορφή επιχειρηματικότητας- ένας δημιουργικός χώρος σε ένα παλιό διατηρητέο κτίριο (Αχαρνών) με μικρές αγορές προϊόντων και αναγνωστήριο, καφέ/εστιατόριο (1200 τ.μ 50 καταστήματα/περίπτερα)
Πεδίο παρέμβασης	Δημόσιος χώρος και καινοτόμο επιχειρείν
Εμπλεκόμενοι	Ιδιώτες/ τοπική κοινότητα/ κοινωνία των πολιτών
Στόχοι	Δημιουργία δικτύου δημιουργικών χώρων- ανάπτυξη επιχειρηματικότητας και παροχή στέγης φιλοξενίας για τη διάθεση προϊόντων (τοπικών ή υπερ-τοπικών) – Επαφή με το κατάλληλο αγοραστικό κοινό- Ανταλλαγή ιδεών γύρω από την πόλη και τη δραστηριότητά της
Μεθοδολογία παρέμβασης	Διασύνδεση επαγγελματιών και παροχή στέγης σε ένα ενιαίο χώρο που συνιστά δυναμικό δίκτυο χώρων και αγορών- παροχή δυνατοτήτων και ευκαιριών σε νέους άνεργους- ταυτόχρονη αξιοποίηση internet-οργάνωση σεμιναρίων, εκθέσεων, εικαστικών παρουσιάσεων, μουσικών και θεατρικών δρώμενων – επαφή και ανταλλαγή ιδεών –Αυτόνομη λειτουργία επαγγελματιών και ταυτόχρονα λειτουργίας σε κοινότητες
Καινοτομίες	Αξιοποίηση δημόσιου χώρου και σύνδεση πρωτοβουλίας με τη νεανική επιχειρηματικότητα (σύζευξη των στοιχείων: νέος-άνεργος-πόλη) δυνατότητες και ευκαιρίες φιλοξενίας νέων ιδεών, προϊόντων (π.χ επεξεργασμένα τοπικά γεωργικά προϊόντα) και για μικροεπιχειρηματίες από την περιφέρεια
Αποτελέσματα	Σύντομος χρόνος λειτουργίας- Δημιουργία ατμόσφαιρας (παζάρι)

	πανηγυριού, εναλλαγή ανθρώπων, διασύνδεση, θετικός αντίκτυπος σε τοπικό επίπεδο, δημιουργία θετικής δυναμικής σε επίπεδο «γειτονιάς»
--	--

LOFT2WORK – COWORKING ΧΩΡΟΣ	
Ήαυτότητα έργαλείου	Ιδιωτική πρωτοβουλία- Χώρος co working (κοινόχρηστος χώρος εργασίας για ελεύθερους επαγγελματίες) στον Κεραμεικό, στο πρότυπο αντίστοιχων χώρων co working σε ευρωπαϊκές πρωτεύουσες Νέο είδος επιχειρηματικότητας: « κοινωνική επιχείρηση »
Πεδίο παρέμβασης	Δημόσιος χώρος και καινοτόμο επιχειρείν
Εμπλεκόμενοι	Ιδιώτες- ελεύθεροι επαγγελματίες/ τοπική κοινότητα/ κοινωνία των πολιτών
Στόχοι	Δημιουργία κοινόχρηστου χώρου εργασίας με υψηλή ποιότητα παροχής υπηρεσιών- επεξεργασία φυτρώριων για νέα projects- ενίσχυση των επαγγελματιών μέσω διασύνδεσης μεταξύ διαφορετικών ειδικοτήτων- επανεπένδυση στην κοινότητα
Μεθοδολογία παρέμβασης	Παροχή κοινόχρηστου χώρου εργασίας και κοινών πόρων (π.χ internet, fax, χώρος παρουσιάσεων...) υψηλής ποιότητας για επαγγελματίες (αρχιτέκτονες, γραφίστες, δημοσιογράφοι, ζωγράφοι, συγγραφείς) που θέλουν να έχουν ένα χώρο εργασίας με ελάχιστα λειτουργικά έξοδα και να ανταλλάσουν ιδέες και εμπειρίες. Στηρίζεται στα εξής στοιχεία: ➤ Οι ενδιαφερόμενοι μοιράζονται το χώρο και τους πόρους που τους παρέχει ➤ Παρέχεται η υποστήριξη και προωθείται η έννοια της συνεργατικότητας για την ανάπτυξη κοινών projects μέσα από συνδυασμό διαφορετικών ειδικοτήτων ή μέσα από ανταλλαγή απόψεων και ιδεών μεταξύ επαγγελματιών της ίδιας ειδικότητας Το βασικό στοιχείο είναι η έννοια της υποστήριξης (όχι μόνο η έννοια του ότι μοιράζομαι ένα φτηνό χώρο για να δουλεύω αντί να νοικιάσω το δικό μου γραφείο)
Καινοτομίες	Η ιδέα της «κοινωνικής επιχείρησης»: δημιουργία κοινοτήτων και επανεπένδυση των πόρων στην κοινότητα- Ανάδειξη καινοτόμων ιδεών
Αποτελέσματα	Σύντομος χρόνος λειτουργίας- δεν έχουν αξιολογηθεί

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

Ερωτήσεις-κλειδιά παράλληλων εργαστηρίων

Για την προσέγγιση των σύνθετων ζητημάτων που αποτέλεσαν αντικείμενο του κάθε επιμέρους εργαστηρίου και με σκοπό να διασφαλισθεί η οργάνωση και η δόμηση της συζήτησης, χρησιμοποιήθηκαν ορισμένες ερωτήσεις, οι οποίες είχαν δοθεί εκ των προτέρων στους συμμετέχοντες.

Ερωτήσεις 1^{ου} παράλληλου εργαστηρίου

- «Πώς θα μπορούσαν να ενεργοποιηθούν και να λειτουργήσουν αποτελεσματικά τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας; Πώς θα μπορούσε να στηριχθεί το έργο τους στο Δήμο Αθήνας;»
- «Πώς μπορούν να ενεργοποιηθούν και να λειτουργήσουν αποτελεσματικά νέοι θεσμοί που προβλέπει ο Καλλικράτης όπως τα Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών;»
- «Ποιες άλλες πρακτικές συμμετοχής πολιτών μπορούν να αναδειχθούν και να λειτουργήσουν πολλαπλασιαστικά;»

Ερωτήσεις 2^{ου} παράλληλου εργαστηρίου

«Με ποιους τρόπους μπορεί να ενισχυθεί η παρουσία και η αποτελεσματικότητα δομών (κρατικών και μη) που παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες στις γειτονιές της Αθήνας;»

- «Διακρίσεις - Κοινωνικός αποκλεισμός σε Υγεία, Πρόνοια, Στέγαση, Εργασία: Ποια είναι τα εργαλεία που μπορούν να αξιοποιηθούν; Ποιός ο ρόλος της κεντρικής διοίκησης, της αυτοδιοίκησης, άλλων φορέων;»

Ερωτήσεις 3^{ου} παράλληλου εργαστηρίου

Πώς «μετασχηματίζονται» οι γειτονιές στην Αθήνα; (αποτίμηση και αποτελέσματα στο επίπεδο της «γειτονιάς»)

- Υπάρχουν προδιαγραφές και πρακτικές που μπορούν να εξασφαλίσουν ωφέλιμες για όλους χρήσεις του δημόσιου χώρου;
- Επιχειρείν με καινοτόμους τρόπους στο κέντρο της πόλης: Ποιες είναι οι ευκαιρίες και ποια τα ρίσκα;

Εκτός από τις ανωτέρω ερωτήσεις-κλειδιά, ανά εργαστήρι, τέθηκε επίσης μια κοινή και για τα τρία επιμέρους εργαστήρια ερώτηση που συνοψίζει εν μέρει και το σκοπό του καινοτόμου εργαστηρίου: «Πώς μπορούν να εξασφαλιστούν συνέργειες ανάμεσα σε πρωτοβουλίες/κινήσεις πολιτών, κεντρική διοίκηση, αυτοδιοίκηση, κυβερνητικούς και άλλους φορείς;»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Πίνακας Συμμετεχόντων

Στο εργαστήριο έλαβαν μέρος, εκτός από τους συμμετέχοντες, οι κάτωθι κυβερνητικοί αξιωματούχοι:

- Ο κ. Ι. Ιωαννίδης, Γενικός Γραμματέας Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
- Η κα Μ. Καλτσά, Γενική Γραμματέας Χωροταξίας & Αστικού Περιβάλλοντος, Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής

Την ολομέλεια του εργαστηρίου συντόνισε ο Διευθυντής του Ινστιτούτου Επιμόρφωσης του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης, κ. Ν. Μπελιάς.

1^ο Παράλληλο εργαστήριο

	ΟΝΟΜΑ	ΕΠΩΝΥΜΟ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ/ΦΟΡΕΑΣ
Συμμετέχοντες	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΔΡΟΣΑΚΗΣ	Αστυνομικός Διευθυντής
	ΙΩΑΝΝΗΣ	ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ	Γενικός Γραμματέας Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
	ΜΑΡΙΑ	ΚΟΥΒΕΛΗ	Δημοτική Σύμβουλος -Πρόεδρος Συμβουλίου Ένταξης Μεταναστών Δήμου Αθηναίων
	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ	Υπεύθυνος για τα Συμβούλια Πρόληψης της Εγκληματικότητας Δήμος Αθηναίων
	ΜΑΡΙΑ	ΒΟΥΤΣΙΝΟΥ	Ειδικός Επιστήμονας στον Κύκλο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου Συνήγορος του Πολίτη
	ΜΑΤΙΝΑ	ΠΟΥΛΟΥ	Ειδική επιστήμονας (Διδάκτωρ Ποινικού Δικαίου) Συνήγορος του Πολίτη
	ΓΙΑΝΝΗΣ	ΠΑΝΟΥΣΗΣ	Καθηγητής Εγκληματολογίας Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
	ΧΡΙΣΤΙΝΑ	ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ	Καθηγήτρια Εγκληματολογίας Πάντειο Πανεπιστήμιο
	ΤΙΝΑ	ΣΤΑΥΡΙΝΑΚΗ	Επιστημονική Συνεργάτιδα Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
	ΤΖΑΝΕΤΟΣ	ΑΝΤΥΠΑΣ	Πρόεδρος και Γενικός Διευθυντής Μ.Κ.Ο. PRAKSIS

	ΠΡΟΚΟΠΗΣ	ΔΟΥΚΑΣ	Δημοσιογράφος Κίνηση Συλλόγων & Ενεργών Πολιτών για τη Διάσωση του Ιστορικού Κέντρου
	ΑΗΜΕΤ	ΜΟΑΩΙΑ	Συντονιστής Forum Μεταναστών
Συντονίστρια	ΙΩΑΝΝΑ	ΤΣΙΓΚΑΝΟΥ	Διευθύντρια Ινστιτούτου Πολιτικής Κοινωνιολογίας Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών
Rapporteur	ΧΡΥΣΑ	ΚΑΣΙΜΗ	Υπεύθυνη Σπουδών και Έρευνας, Ινστιτούτο Επιμόρφωσης, ΕΚΔΔΑ

2^ο παράλληλο εργαστήριο

	ΟΝΟΜΑ	ΕΠΩΝΥΜΟ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ
Συμμετέχοντες	ΒΑΣΙΛΗΣ	ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΣ	Συνεργάτης Αν. Υπουργού Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων
	ΒΑΣΙΛΙΚΗ	ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ	Συνεργάτης Γενικού Γραμματέα Πρόνοιας Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης
	ΚΟΝΔΥΛΙΑ	ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗ	Ψυχολόγος Δ/ση Επαγγελματικού Προσανατολισμού, Διοίκηση ΟΑΕΔ Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	ΑΛΤΑΝΗΣ	Πρόεδρος Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης
	ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ	ΠΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ	Δρ. Κοινωνικών Επιστημών - Διευθυντής του Κέντρου Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ)
	ΒΑΣΙΛΙΚΗ	ΑΡΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ	Αντιπρύτανης, Καθηγήτρια Εγκληματολογίας Πάντειο Πανεπιστήμιο
	ΑΛΙΚΗ	ΜΟΥΡΙΚΗ	Κοινωνιολόγος- Ερευνήτρια Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών
	ΣΤΕΛΛΑ	ΠΡΩΤΟΝΟΤΑΡΙΟΥ	Διευθύντρια 132ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών
	ΝΙΚΟΣ	ΓΚΙΩΝΑΚΗΣ	Επιστημονικός Υπεύθυνος Κέντρο Ημέρας " ΒΑΒΕΛ "
	ΚΥΡΙΑΚΟΣ	ΚΑΤΣΑΔΩΡΟΣ	Επιστημονικά Υπεύθυνος ΜΚΟ ΚΛΙΜΑΚΑ
	ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ	ΚΙΝΟΥΑ ΜΑΙΝΑ	Μ.Κ.Ο. ΑΣΑΝΤΕ
Συντονιστής	ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ	ΜΠΑΛΟΥΡΔΟΣ	Διευθυντής Ινστιτούτου Κοινωνικής Πολιτικής Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών

Rapporteur	ΧΡΗΣΤΟΣ	ΜΠΑΓΚΑΒΟΣ	Επίκουρος Καθηγητής Πάντειο Πανεπιστήμιο
-------------------	---------	-----------	---

3^ο παράλληλο εργαστήριο

	ΟΝΟΜΑ	ΕΠΩΝΥΜΟ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ
Συμμετέχοντες	ΜΑΡΙΑ	ΚΑΛΤΣΑ	Γενική Γραμματέας Χωροταξίας & Αστικού Περιβάλλοντος Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής
	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ	Συνεργάτης Αναπληρωτή Υπουργού ΥΠ.Ε.Κ.Α., Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής
	ΚΑΤΕΡΙΝΑ	ΑΝΕΣΤΗ	Ειδική Συνεργάτης (Γραφείο Υπουργού ΥΠ.ΠΟ.Τ.) Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού
	ΑΓΓΕΛΙΚΗ	ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ	Αντιδήμαρχος Αναπλάσεων και Σχεδίου Πόλεως Δήμος Αθηναίων
	ΙΩΑΝΝΗΣ	ΣΕΛΙΜΗΣ	Ελεγκτής Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης Σώμα Επιθεωρητών Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης
	ΜΑΡΘΑ	ΦΩΣΤΕΡΗ	Ειδική Βοηθός Διευθυντή ΚΕΘΕΑ Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ)
	ΘΩΜΑΣ	ΜΑΛΟΥΤΑΣ	Αναπληρωτής Πρόεδρος ΔΣ Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών
	ΜΑΡΙΑ	ΘΕΟΔΩΡΟΥ	Διευθύντρια Sarcha SARCHA (School of ARCHitecture for All)
	ΣΤΕΛΛΑ	ΠΑΝΤΕΛΙΑ	Αρχιτέκτονας (Βραβεία ΑθήναΧ4)
	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΚΡΙΕΖΗΣ	Δικηγόρος Ένωση Πολιτών Πλατείας Π. Καλλιγιά
	ΗΛΙΑΣ ΕΛΕΝΗ	ΤΖΑΚΗΣ ΜΑΡΚΟΒΙΤΣΗ	ΠΟΛΥΧΩΡΟΣ PARAPERΑ
	ΣΟΦΙΑ	ΔΑΣΥΡΑ	LOFT2WORK
Συντονίστρια	ANNA	ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ	Υπεύθυνη Σπουδών και Έρευνας, INEP Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης
Rapporteur	ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ	Στέλεχος Γενικής Γραμματείας Πληθυσμού & Κοινωνικής Συνοχής Υπουργείο Εσωτερικών